

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kilpailulain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kilpailulain muuttamisesta (HE 210/2020 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 8/2021 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Heini Färkkilä, oikeusministeriö
- hallitusneuvos Virve Haapajärvi, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Iiro Ihanamäki, työ- ja elinkeinoministeriö
- oikeusneuvos Anne Nenonen, korkein hallinto-oikeus
- ylituomari Jussi Karttunen, markkinaoikeus
- johtaja Maarit Taurula, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- asiantuntija Lauri Koskentausta, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- johtava lakimies Satu Wennberg, Finanssiala ry
- asianajaja Ilkka Aalto-Setälä, Suomen Asianajajaliitto
- asiantuntija Karoliina Katila, Suomen Yrittäjät ry
- professori Petri Kuoppamäki

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Keskuskauppakamari
- Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry
- partner Ilkka Aalto-Setälä, Borenius Asianajotoimisto Oy
- professori Antti Aine

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kilpailulakia. Siihen tehtäisiin jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten täytäntöönpanovalmiuksien parantamiseksi ja sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin kansallisen täytäntöönpanon edellyttämät muutokset.

Esitettävät muutokset kohdistuvat muun muassa Kilpailu- ja kuluttajaviraston kuulemisia, tietopyyntöjä ja tarkastusvaltuuksia, kilpailunrajoituksen toteamista ja lopetettavaksi määrittämistä, kilpailunrajoituksen perusteella määrättäviä korjaustoimenpiteitä, kilpailulain nojalla määrättäviä seuraamusmaksuja ja asetettavia uhkasakkoja sekä seuraamusmaksuista vapauttamista ja seuraamusmaksun alentamista koskeviin säännöksiin. Myös yhteenliittymien seuraamusmaksun määrän arviointi muuttuisi esityksen johdosta ja yhteenliittymän jäsenet voisivat tiettyjen edellytysten täytyessä olla velvollisia maksamaan yhteenliittymälle määrättyä seuraamusmaksua, jos yhteenliittymä ei pystyisi sitä maksamaan. Lisäksi EU:n kansallisten kilpailuviranomaisten välinen yhteistyö tiivistyisi entisestään ja säännöt mahdollistaisivat muun muassa jäsenvaltioiden rajat ylittävät sakko- ja uhkasakkopäätösten tiedoksiannot ja täytäntöönpanot sekä toisen jäsenvaltion pyynnöstä tehtävät tarkastukset.

Direktiivin täytäntöönpano laajentaisi myös Kilpailu- ja kuluttajaviraston ja tuomioistuinten seuraamusmaksun esittämis- ja määräämisvaltuuksia sekä uhkasakkojen asettamis- ja tuomitsemisvaltuuksia. Jatkossa yritykselle voitaisiin määrätä seuraamusmaksu kilpailunrajoituksen lisäksi myös eräiden menettelyä koskevien säännösten rikkomisen ja tiettyjen päätösten noudattamatta jättämisen perusteella. Myös Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivalta esittää markkinaoikeudelle rakenteellisten korjaustoimenpiteiden määräämistä olisi uusi.

Esityksessä ehdotetaan direktiivin täytäntöönpanon lisäksi tehtäväksi joitain kansallisiin tarpeisiin perustuvia muutoksia eräisiin kilpailulain säännöksiin sekä 1.1.2020 voimaan tulleessa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa edellytetyt muutokset kilpailulain muutoshakua koskevaan sääntelyyn. Kilpailunrajoituksen perusteella määrättävän seuraamusmaksun suuruuden määrittämistä koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi nykyisestä.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Ehdotuksen tausta ja tavoitteet

Hallituksen esityksen taustalla on tavoite yhtenäistää ja tehostaa entisestään EU:n kilpailuviranomaisten toimintaa ja yhteistyötä. EU:n kilpailusääntöjen tehokas täytäntöönpano perustuu EU-maiden kilpailuviranomaisten ja komission yhteistyöhön ja verkostomaiseen toimintatapaan sekä sovellettavan sääntelyn yhtenäisyyteen. Ehdotetuilla kilpailulain muutoksilla pantaisiin täytäntöön jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten täytäntöönpanovalmiuksien parantamiseksi ja sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi. Direktiivin ja sen kansallisen täytäntöönpanon tarkoituksena on vahvistaa ja yhdenmukaistaa jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten valmiuksia panna täytäntöön EU:n kilpailusääntöjä.

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

Nyt käsiteltävän ehdotuksen tavoitteena on vahvistaa erityisesti kilpailunrajoitusten tutkinta-, päätöksenteko- ja sanktiointivaltuuksia. Muutokset koskisivat muun muassa kilpailunrajoituksen perusteella määrättäviä korjaustoimenpiteitä, seuraamusmaksuja ja uhkasakkoja sekä seuraamusmaksuista vapauttamista ja seuraamusmaksun alentamista koskevia, ns. leniency-säännöksiä. Uutta olisivat esimerkiksi yhteenliittymälle määrättävien seuraamusmaksujen määrän arviointia ja niiden perintää koskevien säännösten muutokset. Samoin uutta olisi mahdollisuus määrätä seuraamusmaksuja kilpailunrajoituksen lisäksi myös tiettyjen menettelyä koskevien säännösten rikkomisen ja päätösten noudattamatta jättämisen perusteella. Periaatteellisesti merkittävä uudistus olisi myös Kilpailu- ja kuluttajaviraston mahdollisuus esittää markkinaoikeuden määrättäväksi rakenteellisia korjaustoimenpiteitä.

Muutokset koskisivat myös Kilpailu- ja kuluttajaviraston tiedonsaantia koskevia valtuuksia. Lisäksi EU:n kansallisten kilpailuviranomaisten välinen yhteistyö tiivistyisi entisestään. Lisäksi esityksessä ehdotetaan tehtäviksi kansalliseen tarpeeseen perustuvia seuraamusmaksujen määrän arviointia koskevia muutoksia.

Kilpailuvalvonnalle leimallinen EU:n ja kansallisen tason sääntelyn ja viranomaistoiminnan tiivis yhteys määrittää nyt käsiteltävän esityksen sääntelyratkaisuja. Hallituksen esityksessä on arvioitu, että ehdotuksen taustalla oleva direktiivi jättää useiden kokonaisuuksien osalta joko vähän tai ei lainkaan kansallista liikkumavaraa. Toisaalta suurin osa direktiivin artikloista jättää liikkumavaraa siltä osin kuin kyse on ns. kauppakriteerin alittavista kilpailunrajoituksista eli sellaisista kilpailunrajoituksista, jotka eivät ole omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Kilpailulainsäädännön vakiintunut lähtökohta on kuitenkin ollut pyrkimys EU:n ja kansallisen tason sääntöjen yhtenäisyyteen. Tätä on pidetty keskeisenä sääntelyn selkeyden, oikeusvarmuuden ja ennustettavuuden kannalta niin yritysten, kilpailuviranomaisten kuin tuomioistuinten näkökulmasta. Toisaalta tästä lähestymistavasta voi seurata yhteensovittamisongelmia siltä osin kuin EU-tason sääntelyssä on omaksuttu kansalliselle sääntelytraditiolle vieraita tai perustuslailliselta kannalta ongelmallisia pidettyjä sääntelytapoja. Myös nyt käsiteltävän ehdotuksen ongelmakohdat ja muutostarpeet liittyvät näihin jännitteisiin ja keskeisiltä osin perustuslakivaliokunnan ehdotusta koskevassa lausunnossaan (PeVL 8/2021 vp) esittämiin huomautuksiin.

Talousvaliokunta pitää kilpailuviranomaisten ajantasaisia toimivaltuuksia ja tehokasta kilpailuvalvontaa keskeisenä keinona turvata markkinoiden kilpailullisuutta ja siten yritysten tasavertaisia kilpailuedellytyksiä ja kuluttajan valinnanmahdollisuuksia. Talousvaliokunta pitää esitettyä sääntelyä lähtökohdiltaan perusteltuna ja puoltaa sen hyväksymistä seuraavassa esitetyin perusteluin ja muutoksin.

Keskeisten ehdotusten arviointia

Yhtenäinen ja tehokas kilpailuvalvonta on keskeinen toimivien markkinoiden tae. Toimiva kilpailu ja yhtäläiset kilpailuedellytykset hyödyttävät kuluttajia. Nyt käsiteltävä ehdotus ja sen taustalla oleva direktiivi vahvistavat jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten valmiuksia panna EU:n kilpailusääntöjä täytäntöön ja siten luoda yhtenäistä kilpailuympäristöä. Esitys tehostaisi kilpailunrajoitussääntöjen valvontaa ja turvaisi osaltaan markkinoiden kilpailullisuutta.

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

Nyt käsiteltävän hallituksen esityksen keskeisimmät vaikutukset liittyvät kilpailuvalvonnan toimivaltuuksien yhdenmukaistamiseen, seuraamusjärjestelmään ja siten valvonnan ennalta ehkäisevään vaikutukseen. Kilpailunrikkomuksista määrättävillä seuraamusmaksuilla tulee olla kilpailunrajoituksia ehkäisevä pelotevaikutus. Voimassa olevassa kilpailulaissa seuraamusmaksun tason määrittäminen on jäänyt pitkälti lain soveltajan harkintaan, mikä heikentää sääntelyn ennustettavuutta. Ehdotetut laskentasäännöt perustuisivat keskeisiltä osin Euroopan komission sakkojen laskentaa koskeviin suuntaviivoihin, mikä osaltaan tukee pyrkimystä EU:n ja kansallisen tason sääntelyn yhtenäisyyteen. Uudistus mahdollistaisi pelotevaikutukseltaan oikeasuhtaisten seuraamusmaksujen esittämisen, lisäisi viranomaistoiminnan läpinäkyvyyttä ja siten myös parantaisi elinkeinonharjoittajien oikeusturvaa.

Arviointisäännöt eivät kuitenkaan sellaisinaan sitoisi markkinaoikeutta ja korkeinta hallinto-oikeutta niiden määrätessä seuraamusmaksuja. Tällä on haluttu turvata tuomioistuinten laaja harkintavalta. Ehdotettujen laskentasääntöjen taustalla olevat komission suuntaviivat ovat hallinnollisia määräyksiä, jotka eivät sido unionin tuomioistuimia. Vaikka valitun säätelyratkaisun voidaan arvioida olevan osin ristiriidassa sääntelyn tavoitteena olevan ennustettavuuden kanssa, talousvaliokunta pitää ehdotettua mallia perusteltuna erityisesti tuomioistuinten harkintavallan turvaamiseksi ja seuraamusmaksujen oikeasuhtaisuuden varmistamiseksi.

Samalla kun kilpailuoikeudellista keinovalikoimaa ja sen täytäntöönpanoa on pyritty tehostamaan, sääntely on kehittynyt yhä hienosyisemmäksi ja monimutkaisemmaksi. Järjestelmän muodostama kokonaisuus on laaja, ja sen noudattaminen edellyttää usein asiantuntija-apuun turvautumista. Samalla seuraamukset väärinkäytöksistä ovat ankaroituneet. Järjestelmän sinänsä perusteltu kehityssuunta edellyttää vastapainokseen toimivaa neuvontaa. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esille tarve edelleen kehittää ennakkollista kilpailuoikeudellista neuvontaa, mitä nyt esitetty seuraamusjärjestelmän uudistaminen ja viranomaisten keinovalikoiman laajentaminen osaltaan korostavat.

Kauppakriteerin merkityksestä kilpailuvalvonnassa

Kansallisen kilpailulainsäädännön ja kilpailupolitiikan vakiintunut linjaus on edellä todettu pyrkimys sääntelyn yhtenäisyyteen EU:n ja Suomen kilpailulainsäädännön tasoilla. Tätä lähtökohdtaa on pidetty ratkaisevan tärkeänä sen vuoksi, että tulkinnanvaraisen kauppakriteerin täyttymistä ei olisi tarpeen ratkaista esikysymyksenä, kun yritys selvittää soveltuvien sääntöjen sisältöä. Kilpailusääntöjen soveltaminen perustuu pitkälti yritysten itsearviointiin, mikä entisestään korostaa sääntöjen selkeyden ja ennakoitavuuden tarvetta. Kun samat tai mahdollisimman pitkälti vastaavat säännöt soveltuvat riippumatta tapauskohtaisesti arvioitavan kauppakriteerin täyttymisestä, sääntely-ympäristö on ennakoitavampi ja ymmärrettävämpi sekä sääntelyn kohteiden että viranomaisten näkökulmasta. Voidaan arvioida, että myös Kilpailu- ja kuluttajaviraston toiminta vaikeutuisi ja hidastuisi selvästi, mikäli samoihin tapauksiin sovellettaisiin kaksia selkeästi erilaisia sääntöjä, joiden soveltamisala määrittyisi tapauskohtaista arviointia edellyttävän kauppakriteerin perusteella.

Samalla kun pyritään mahdollisimman yhtenäiseen sääntelyyn, kansallisessa täytäntöönpanossa on kuitenkin otettava huomioon perus- ja ihmisoikeusvaatimukset. Nyt käsiteltävän ehdotuksen osalta näistä seuraa osaltaan se, että yhtenäisyyttä kansallisen tason ja EU:n tason sääntelyssä ei

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

voida kaikilta osin täysimääräisesti noudattaa. Talousvaliokunta esittää sääntelyyn täsmentämistä jäljempänä ehdotetulla tavalla. Asiaa on tarkasteltu seuraavassa perustuslakivaliokunnan lakiehdotuksesta antaman lausunnon perusteella.

Perustuslakivaliokunnan lausunto

Perustuslakivaliokunta on antanut hallituksen esityksestä lausuntonsa (PeVL 8/2021 vp — HE 210/2020 vp). Esitykseen sisältyvissä säätämisyjärjestysperusteluissa lakiehdotusta on tarkasteltu muun muassa hallinnollisille sanktioille perustuslain 8 ja 21 §:stä johtuvien edellytysten, yksityisyyden suojan ja kotirauhan sekä henkilötietojen suojan kannalta.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan arvioinut erityisesti ehdotuksen rakenteellisia korjaustoimenpiteitä, seuraamusmaksuja, väliaikaismääräyksiä, elinkeinonharjoittajien yhteenliittymille määrättyjen seuraamusmaksujen perimistä (47 a §), tietojenantovelvollisuutta (33 §) ja yrityslausunnon julkisuutta koskevia säännöksiä. Lisäksi perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota lakiehdotuksen säädöskieleen.

Perustuslakivaliokunta on todennut, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä vain, jos valiokunnan sen 33 ja 47 a §:stä tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Perustuslakivaliokunnan arvioimat kysymykset liittyvät keskeisiltä osin niihin perusoikeuksia koskeviin jännitteisiin, jotka ovat seurausta ehdotuksen taustalla olevasta, vain vähän liikkumavaraa jättävästä EU-sääntelystä. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota perustuslakivaliokunnan lausunnon toteamukseen, jonka mukaan perustuslakivaliokunnan tehtäviin ei lähtökohtaisesti kuulu kansallisen täytäntöönpanosääntelyn arviointi EU:n aineellisen lainsäädännön kannalta. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin vakiintuneesti korostanut, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset. Talousvaliokunta on tarkastellut seuraavassa perustuslakivaliokunnan esittämiä huomautuksia ja niistä seuraavia muutostarpeita erityisesti tästä näkökulmasta.

Elinkeinonharjoittajan yhteenliittymälle määrätyn seuraamusmaksun periminen (47 a §)

Perusoikeuksien näkökulmasta ehdotuksen ongelmallisimpana muutoksena on pidetty ehdotettua 47 a §:ää, joka koskee seuraamusmaksun perimistä elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän jäseniltä.

Jos yhteenliittymä ei pystyisi maksamaan markkinaoikeuden sille määräämää lainvoimaista seuraamusmaksua, yhteenliittymän olisi ehdotetun 47 a §:n mukaan vaadittava seuraamusmaksun maksamiseksi osuuksia yhteenliittymän jäseniltä. Jos yhteenliittymä ei ole maksanut seuraamusmaksua vuoden kuluessa sitä koskevan päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta, Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) voisi päättää seuraamusmaksun maksamatta olevan osan perimisestä miltä tahansa niistä yhteenliittymän jäsenistä, jotka ovat olleet edustettuina yhteenliittymän hallituksessa tai muussa päätöksentekolimessä rikkomispäätöksen tekohetkellä. Jos maksua ei saataisi kokonaisuudessaan perityksi näiltä jäseniltä vuoden kuluessa päätöksen lainvoimaisuudesta, KKV

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

voisi päättää perii seuraamusmaksun maksamatta olevan osan miltä tahansa niistä yhteenliittymän jäsenistä, jotka ovat toimineet markkinoilla, joilla rikkominen on tapahtunut.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, ettei hallituksen esityksessä ole esitetty riittäviä perusteluita ehdotetulle sääntelylle, joka on osin ongelmallista suhteessa valiokunnan seuraamusmaksuja koskevaan käytäntöön. Perustuslakivaliokunta on samoin pitänyt valitettavana, että hallituksen esityksessä selostetaan käytössä olevan kansallisen liikkumavaran alaa suhteessa direktiiviin tältä osin puutteellisesti. Perustuslakivaliokunta on todennut, että sääntelyä on direktiivin sallimissa rajoissa täsmennettävä siten, että laista ilmenevät täsmällisemmin perimisen kohdentamisen periaatteet myös suhteessa yhteisöainsäädännössä omaksuttuihin periaatteisiin ja osallistumisen luonteeseen tai moitittavuuteen. Perustuslakivaliokunnan mielestä seuraamusmaksun merkittävyys edellyttää myös, että päätös seuraamusmaksun perimisen kohdentamisesta kuuluu seuraamusmaksun määräämisestä toimivaltaisen elimen käsiteltäväksi esimerkiksi perusteluissa mainitulla tavalla saattamalla 47 a §:ssä tarkoitettu päätös markkinaoikeuden vahvistettavaksi. Niiltä osin kuin ehdotetut sääntelyratkaisut eivät ole välttämättömiä direktiivin täytäntöönpanemiseksi, on sääntelyn täsmentäminen ja päätösvallan osoittaminen seuraamusmaksun määräämiseen toimivaltaiselle elimelle edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä kuvatut jännitteet johtuvat toisaalta EU-tason sääntelyratkaisusta ja sen jättämisestä vähäisestä liikkumavarasta direktiivin täytäntöönpanossa sekä toisaalta sääntelyn johdonmukaisuuden, ennustettavuuden ja ymmärrettävyyden kannalta perustellusta pyrkimyksestä yhtäläisiin täytäntöönpanosääntöihin riippumatta kauppakriteerin täyttymisestä. Sääntelyn taustalla olevan direktiivin kansallisesta sääntelystä poikkeava sääntelytapa yhdistettynä edellä kuvatuun kauppakriteerin tulkinnanvaraisuuteen vaikeuttavat kansallisen sääntelyn laadintaa oikeusturvan, oikeasuhtaisuuden ja ennustettavuuden näkökulmasta.

Talousvaliokunta esittää perustuslakivaliokunnan lausunnon ja saamansa selvityksen perusteella ehdotetun sääntelyn täsmentämistä jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyllä tavalla. Ehdotetut muutokset merkitsisivät sitä, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei päättäisi seuraamusmaksun perimisestä jäsenyrityksiltä, vaan tekisi asia koskevan esityksen markkinaoikeudelle. Lisäksi täsmennettäisiin perustelujen lisäksi lakitasolla, mitä yhteenliittymän päätöksentekolimillä tarkoitetaan. Lisäksi todettaisiin jäsenyritysten mahdollisesti jo aiemmin maksaman osuuden huomioon ottamisesta.

Talousvaliokunta esittää samoin, että Kilpailu- ja kuluttajavirastolla olisi velvollisuus ottaa perintää koskevia päätöksiä tehdessään huomioon erityisesti seuraamusmaksun vähäisyys, jäsenyritykselle myönnetty seuraamusmaksusta vapautuminen tai seuraamusmaksun alennus taikka se, että perintä johtaisi liiketoimintaedellytysten menettämiseen.

Talousvaliokunta esittää lisäksi, että tällaisessa erityisessä sääntely-yhteydessä esityksen perusteluissa useammassa kohdassa viitattu hallintolain (434/2003) oikeusperiaatteita koskeva 6 § nostettaisiin selventävästi pykälätasolle, vaikka on sinänsä selvää, että se tulee sovellettavaksi kaikessa viranomaistoiminnassa. Hallintolain 6 § koskee muun muassa oikeasuhtaisuutta ja tasapuolisuutta.

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

Niiden kilpailunrikkomusten osalta, joissa on kyse vain kilpailunrajoituslain 5 tai 7 §:n rikkomisesta eli edellä kuvatun kauppakriteerin soveltamisalan ulkopuolelle jäävistä kilpailunrikkomuksista, kriteeristöä täydennettäisiin edelleen. Kauppakriteerin piiriin kuuluvien tapausten osalta kriteeristöä ei ole katsottu voitavan täsmentää direktiivin sääntelyliikkumavaran puitteissa edellä ehdotettua enempää.

Niiden tilanteiden osalta, joissa kauppakriteeri ei täytyisi, lain tasolle nostettaisiin perintää koskevan ehdotuksen kohdistamisen kriteereiksi edellä todettujen lisäksi *aika*, jona yritys on toiminut yhteenliittymän päätöksenteokoelimen jäsenenä tai toiminut markkinoilla, joilla rikkominen tapahtui. Samoin otettaisiin huomioon yrityksen *myötävaikutus* rikkomukseen. Talousvaliokunta korostaa lisäksi erityisesti yritysten yhdenvertaisen kohtelun merkitystä perintää koskevan esityksen ja päätöksenteon perusteena.

Tietojenantovelvollisuus (33 §) ja tietojen käyttörajoitukset

Kilpailulakiin on ehdotettu säädettäväksi uusi 33 §:n 2 momentti, jonka mukaan luonnolliset henkilöt ovat velvollisia Kilpailu- ja kuluttajaviraston pyynnöstä antamaan salassapitosäännösten estämättä sille kaikki tiedot ja asiakirjat, jotka ovat tarpeen kilpailunrajoituksen sisällön, tarkoituksen ja vaikutuksen selvittämiseksi. Sillä on tarkoitus osaltaan saattaa voimaan direktiivin 8 artiklan määräys, jonka mukaan kansallisilla kilpailuviranomaisilla on oltava valtuudet vaatia kaikkia muita luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä toimittamaan tiedot, jotka voivat olla merkityksellisiä SEUT 101 ja 102 artiklan soveltamisen kannalta, asetetun kohtuullisen määräajan kuluessa. Säännös täydentäisi kilpailulain nykyistä keinovalikoimaa niin, että tietojenantovelvollisuus koskisi aiemmasta poiketen myös luonnollisia henkilöitä. Säännös olisi varsin laaja-alainen ja kattaisi ehdotetussa muodossaan myös henkilötiedot ja arkaluonteiset tiedot, vaikka kohdistuisikin ennen muuta muihin kuin henkilötietoihin.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan arvioinut ehdotettua sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Perustuslakivaliokunnan mielestä tietojenantovelvollisuutta koskevaa sääntelyä on direktiivin mahdollistamissa puitteissa täsmennettävä valiokunnan viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitosäännösten estämättä koskevaa sääntelyä koskevan käytännön mukaiseksi. Tällaisen muutoksen tekeminen on edellytyksenä sille, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyksyksessä.

Talousvaliokunta korostaa, että erityisesti selvitysten alkuvaiheessa KKV:lla ei ole useissa tapauksissa selkeää tietoa siitä, täyttyykö kauppakriteeri tapauksessa. Tähän ei ole myöskään tarvetta, koska mm. kilpailunrajoituskiellot vastaavat EU:n kilpailuoikeudessa ja kilpailulaissa vaikiintuneesti toisiaan. On niin ikään mahdollista, että myöhemmin markkinaoikeus tai korkein hallinto-oikeus ei katsoisi kauppakriteerin täyttyvän, vaikka KKV olisi katsonut sen täyttyvän. Tehokkaan kilpailulain soveltamisen, kilpailulain ennustettavuuden, selkeyden ja oikeusvarmuuden tavoitteiden kannalta ei siten ole perusteltua muuttaa 33 §:n 2 momenttia siten, että sen soveltaminen perustuisi tapauskohtaista arviointia vaativan kauppakriteerin tulkintaan, mikäli vaaditut täsmennykset voidaan direktiivin sääntelyliikkumavaran puitteissa toteuttaa tavalla, joka mahdollistaa yhtenäisen sääntelyn kauppakriteerin alittavien ja ylittävien tapausten kohdalla.

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

Talousvaliokunta esittää ehdotetun sääntelyn täsmentämistä jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyllä tavalla. Valiokunta korostaa — samoin kuin edellä seuraamusmaksujen perintää koskevan sääntelyn osalta — että nyt ehdotetussa sääntelyssä on kyse direktiivin täytäntöönpanosta, joka jättää tältä osin kansalliselle sääntelylle vain verraten vähän liikkumavaraa. Lakiehdotuksen perusteluissa on selvitetty, ettei tietopyyntöjä voida direktiivin perusteella sitoa välttämättömyytedellytykseen, koska direktiivin mukaan tietopyynnön tekemiseksi on riittävää, että tiedot voivat olla merkityksellisiä. Toisaalta talousvaliokunta korostaa saamansa selvityksen perusteella, että Kilpailu- ja kuluttajaviraston tiedontarpeet kilpailunrajoituksissa kohdistuvat vain taloudelliseen toimintaansa liittyviin tietoihin eikä Kilpailu- ja kuluttajavirastolla siten ole tarpeen pyytää luonnollisilta henkilöiltä esimerkiksi arkaluonteisia henkilötietoja. Talousvaliokunta pitää sen vuoksi perusteltuna sulkea tietojenantovelvollisuuden piiristä tietosuoja-asetuksen (EU) 679/2016 artiklan 9 ja 10 mukaiset henkilötiedot jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyllä tavalla.

Talousvaliokunta esittää lisäksi selventävää täsmennystä siitä, ettei säännöksessä tarkoitettu tietojenantovelvollisuus koske ulkopuolisen oikeudellisen neuvonannon suojan piiriin kuuluvia tietoja. Asiaa täsmennettäisiin, koska kilpailulain 38 § koskee ainoastaan elinkeinonharjoittajan puolustautumisoikeuksia. Talousvaliokunta kiinnittää lisäksi perustuslakivaliokunnan tavoin huomiota siihen, että hallinnon oikeusperiaatteita koskevan hallintolain 6 §:n mukaisesti Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi pyytää tietoja vain 33 §:n mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Tietopyynnön tulee lisäksi olla oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Tietojenantovelvollisuutta määriteltäessä tulee lisäksi ottaa huomioon perustuslain 21 §:ssä turvattuihin oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeisiin kuuluvat asianajosalaisuus (PeVL 13/2018 vp) ja henkilön oikeus olla todistamatta itseään vastaan (PeVL 46/2001 vp).

Talousvaliokunta korostaa, että tässä ehdotuksessa ehdotetut muutokset eivät muuta asianajosalaisuuteen eivätkä oikeudellisen neuvonannon suojaan liittyviä sääntöjä ja periaatteita. Voimassa olevan kilpailulain 38 §:n 3 momentin mukaan elinkeinonharjoittajalla ei ole velvollisuutta toimittaa Kilpailu- ja kuluttajavirastolle asiakirjoja, jotka sisältävät ulkopuolisen oikeudellisen neuvonantajan ja asiakkaan välistä luottamuksellisenä pidettävää kirjeenvaihtoa. Kilpailulain 38 §:n 3 momentissa tarkoitettua asianajajan ja päämiehen välisen oikeudellisen neuvonnan ja luottamuksellisuuden suojaa on arvioitu esimerkiksi korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO:2019:98. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisen yhteydessä on käsitelty myös kysymystä ulkopuolista oikeudellisen neuvonannon suojaa koskevan väitteen arvioinnista. Tällä hetkellä asia voi tulla käsiteltäväksi pääasian yhteydessä. Oikeussuojan tarpeen on nähty liittyvän ensisijaisesti tilanteisiin, joissa suojan piiriin kuuluva asiakirja virheellisesti päätyisi osaksi asiakirjanäytön muodostavaa materiaalia. Nyt käsiteltävässä asiayhteydessä ei ole päädytty muuttamaan sääntelyä tältä osin eikä ECN+-direktiivi sinänsä edellytä tätä asiaa koskevan erillisen valitusoikeuden perustamista, mutta asiaa koskevaa oikeustilaa ja sääntelyratkaisuja voidaan joutua arvioimaan jatkossa edelleen.

Rakenteelliset toimenpiteet (9 a §)

Voimassa oleva kilpailulaki ei mahdollista rakenteellisten korjaustoimenpiteiden määräämistä kilpailunrajoituksen päättämiseksi. Lain 9 a §:ään ehdotettu, direktiivin 10 artiklaan perustuva

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

toimivalta olisi siten uusi. Rakenteellisia toimenpiteitä voisi määrätä markkinaoikeus Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä.

Kyseessä olisi merkittävä toimivaltuus, jonka käyttämiselle on kuitenkin säädetty tiukat edellytykset ja jonka on arvioitu tulevan sovellettavaksi erittäin harvoin. Toimenpiteen tulisi ensinnäkin olla oikeasuhtainen ja välttämätön. Lisäksi rakenteellisia toimenpiteitä voitaisiin määrätä vain, kun toimintaa koskeva toimenpide ei olisi riittävä tai jos se olisi yritykselle rakenteellista toimenpidettä raskaampi. Toimenpide ei myöskään saisi johtaa elinkeinonharjoittajan taloudellisen toiminnan toimintaedellytysten menettämiseen. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, ettei nyt ehdotussa sääntelyssä ole määritelty, mitä rakenteellisilla toimenpiteillä tarkkaan ottaen tarkoitettaisiin. Säännökseen sisältyy kuitenkin esimerkkiluettelo. Rakenteellisille toimenpiteille ei ole johdettavissa ykselitteistä määritelmää EU:n kilpailuoikeudesta. Mikäli rakenteellisia toimenpiteitä käytettäisiin, käsiteltävänä oleva tapaus vaikuttaisi siihen, mitä olisivat ne keinot, joilla pystyttäisiin palauttamaan tai säilyttämään markkinoiden kilpailulliset olosuhteet yhdellä toimenpiteellä, joka ei edellyttäisi jälkikäteistä seurantaa.

Talousvaliokunta korostaa rakenteellisten toimenpiteiden viimesijaisuutta ja kiinnittää huomiota siihen, että ne ovat kuuluneet komission keinovalikoimaan jo vuodesta 2004 asti, mutta niitä ei ole käytännössä käytetty. Talousvaliokunta korostaa myös, että markkinaoikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden toimivalta asiassa ei rajoittuisi vain Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksen hyväksymiseen tai hylkäämiseen, vaan ne voisivat määrätä myös KKV:n esityksestä poikkeavan lievempiasteisen, laajemman tai tiukemman toimenpiteen.

Seuraamusmaksut ja niiden määrän arviointi

Kaiken kaikkiaan valtaosa nyt ehdotetusta sääntelystä liittyy seuraamusmaksujen sääntelyyn. Ehdotusten taustalla ovat osin direktiivistä johtuvat muutostarpeet, osin kyse on kansalliseen harkintaan perustuvasta seuraamusmaksujen määrittämisestä koskevan sääntelyn täsmentämisestä. Nykyistä tarkempien arviointiperusteiden tarkoituksena on lisätä Kilpailu- ja kuluttajaviraston esittämien seuraamusmaksujen ennustettavuutta. Samalla säännöt lähentyisivät komission noudattamaa laskentatapaa.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt lausunnossaan huomiota siihen, että esityksessä ei ole perusteltu, miksi säännöksiä seuraamusmaksun määrästä sovellettaisiin ainoastaan osittain päätöksen tekevään markkinaoikeuteen tai valitustuomioistuimena toimivaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Komission sakkojen laskentaa koskevat suuntaviivat, joihin nyt ehdotetut säännöt perustuvat, ovat komission antamia hallinnollista määräyksiä, jotka eivät sido unionin tuomioistuimia. Esityksen valmistelun yhteydessä on kuitenkin hallituksen esityksen perusteella arvioitu myös sääntelyvaihtoehtoa, jossa säännökset koskisivat yhdenmukaisesti myös markkinaoikeutta ja korkeinta hallinto-oikeutta. Nyt ehdotetun sääntelyratkaisun tavoitteena on turvata tuomioistuinten laaja harkintavalta seuraamusmaksun määrän arvioinnissa. Talousvaliokunta pitää ehdotettua sääntelyratkaisua perusteltuna erityisesti seuraamusmaksujen oikeasuhtaisuuden varmistamisen kannalta.

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

Väliaikaismääräykset (45 §)

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi antaa väliaikaisen määräyksen kilpailunrajoituksen lopettamiseksi, jos välittömästi todetaan, että rajoituksen soveltaminen tai toimeenpaneminen voisi aiheuttaa vakavaa tai peruuttamatonta haittaa kilpailulle. Ehdotuksen 45 §:n 2 momentin mukaan väliaikaismääräys olisi voimassa määräajan taikka pääasiaa koskevan viraston päätöksen tai 12 §:n 3 momentin mukaisen esityksen tekemiseen saakka. Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi erillisellä päätöksellä jatkaa määräaikaisen väliaikaismääräyksen voimassoloa, jos määräajan jatkaminen on tarpeen. Kilpailu- ja kuluttajaviraston olisi kumottava antamansa väliaikaismääräys välittömästi, kun määräykseen ei enää olisi aihetta.

Perustuslakivaliokunta on esityksestä antamassaan lausunnossa pitänyt ehdotettua säännöstä ongelmallisena tarkkarajaisuus- ja täsmällisyysvaatimusten kannalta. Kilpailunrajoitusten tutkinta voi kestää 2—7 vuotta, ja kilpailuviranomaisilla on tänä aikana tutkimusrauha, joka rajoittaa asianosaisten oikeutta tietojen saantiin. Väliaikaismääräys rajoittaa usein merkittävästi elinkeinonvapautta ja omaisuudensuojaa. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että täsmällisyys ja tarkkarajaisuus puoltaisivat määrättyä kestoja, joka voisi olla nykyistä pidempi. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että sääntelyn taustalla oleva direktiivi edelleen mahdollistaa väliaikaismääräysten määräaikaisen voimassaolon. Mikäli tällainen määräys on väliaikainen, määräaikaa tulee direktiivin mukaan voida pidentää tilanteissa, joissa se on tarpeen ja asianmukaista. Talousvaliokunta esittää väliaikaismääräysten säätämistä tietyn määräajan voimassa oleviksi jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyllä tavalla.

Muita arvioinnin kohteena olleita kysymyksiä ja kehittämistarpeita

Perustuslakivaliokunta on sekä nyt että aiemmin kilpailulaista antamissaan lausunnoissa kiinnittänyt huomiota sääntelyyn, jonka ilmaisutapa ja säädöskieli ovat tavanomaisesta poikkeavia. Yleiskielestä poikkeavien ilmaisujen taustalla on asiaa koskeva EU-tason sääntely ja pyrkimys säätää asiasta kansallisessa lainsäädännössä mahdollisimman pitkälti EU-tasolla käytettyä käsitteistöä vastaavasti. Nyt antamassaan lausunnossa perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota erityisesti ehdotetussa 17 a §:ssä käytettyyn ”merkinnän” käsitteeseen, joka vastaa englanninkielistä ilmaisua ”marker”. Perustuslakivaliokunnan mielestä sääntelyn selkeyttämiseksi tulee mieluiten käyttää yleiskielistä ilmaisua tai vähintään määritellä laissa ilmaisun ”merkintä” sisältö. Tällaisella merkinnällä voidaan myöntää yritykselle paikka seuraamusmaksusta vapautumisen tai alennuksen saamiseksi, jotta yritys voi kerätä tätä varten tarvittavat tiedot ja todisteet. Talousvaliokunta pitää ongelmallisena kehityssuuntaa, jossa kilpailulainsäädännön käsitteistö kehittyi yleiskielestä poikkeavaan, vain pienelle asiantuntijajoukolle ymmärrettävään suuntaan. Samalla on kuitenkin punnittava myös EU:n ja kansallisen tason käsitteistön yhtenäisyyden merkitystä. Talousvaliokunta esittää käsitteen sisällön selventämistä jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyllä tavalla.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on lisäksi noussut esille tarve kehittää edelleen Kilpailu- ja kuluttajaviraston ei-sitovaa neuvontaa ja ohjeistusta. Kilpailunrajoituslain sääntely ja sen taustalla oleva EU-tason sääntely on monilta osin tulkinnanvaraista ja tapauskohtaisesti sovellettavaa. Samalla sen taloudelliset vaikutukset elinkeinonharjoittajille ovat merkittäviä tavalla, joka voi merkittävästikin rajoittaa elinkeinonvapautta ja omaisuudensuojaa. Vaikka sekä EU:n

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

tasolla ja kansallisesti on jo vuonna 2004 pääasiassa luovuttu poikkeusluvista ja puuttumattomuustodistuksista, tarve ei-sitovan, sekä yleisen että yksilöllisen ohjauksen kehittämiseksi on edelleen olemassa. Menettelysäännösten osalta arvioinnin tarvetta liittyy edelleen myös valitus-säännösten kehittämiseen yritysten oikeusturvan näkökulmasta.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

17 a §. Merkintä seuraamusmaksua koskevan hakemuksen tekemiseksi. Talousvaliokunta esittää pykälässä käytetyn ”merkinnän” käsitteen selventämistä siten, että säännöksessä todettaisiin, että *Kilpailu- ja kuluttajavirasto asettaa* merkinnällä *määräajan* 14 §:ssä tarkoitettun vapautumiseen tarvittavien yrityslausuntojen, tietojen ja todisteiden keräämiseksi. Merkinnän käsitteen taustalla on ECN+-direktiivissä käytetty merkinnän (marker) käsite. Tavoitteena on direktiivin edellyttämällä tavalla varmistaa, että yrityksille, jotka haluavat hakea sakoista vapautumista, voidaan myöntää aluksi paikka jonossa seuraamusmaksusta vapautumisen tai sen alentamisen saamiseksi. Tämä voitaisiin myöntää tapauskohtaisesti määritellyksi ajaksi, jotta hakija voi kerätä sakoista vapauttamista koskevan näyttökynnyksen ylittämiseksi tarvittavat tiedot ja todisteet.

33 §. Tietojenantovelvollisuus. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan edellyttänyt, että tietojenantovelvollisuutta koskevaa sääntelyä täsmennetään, direktiivin mahdollistamissa puitteisissa, valiokunnan viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitosäännösten estämättä koskevaa sääntelyä koskevan käytännön mukaiseksi. Talousvaliokunta esittää, että tietojenantovelvollisuutta koskevaa säännöstä rajattaisiin siten, että 33 §:n 2 momentin ulkopuolelle rajattaisiin tietosuoja-asetuksen (EU) 678/2016 artiklan 9 ja 10 mukaiset henkilötiedot. Sääntelyn tarkkarajaisuuden vuoksi yksityiselämän suojan ytimeen kuuluvien arkaluonteisten tietojen sijasta pykälässä viitattaisiin erityisiä henkilötietoryhmiä koskeviin tietoihin, joista säädetään tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa, ja rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyviin henkilötietoihin, joista säädetään tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa. Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa viitataan henkilötietoihin, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus, ammattiliiton jäsenyys, geneettinen tai biometrinen tieto henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten, terveyttä koskeva tieto tai luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskeva tieto. Kilpailulain sääntely koskee elinkeinonharjoittajien välistä toimintaa, eivätkä myöskään Kilpailu- ja kuluttajaviraston tiedontarpeet kohdistu luonnollisten henkilöiden arkaluonteisiin henkilötietoihin vaan taloudelliseen toimintaan liittyviin tietoihin.

38 a §. Tutkinnan kohteen oikeus saada tieto eräistä asiakirjoista ja tietojen käyttörajoitukset. Talousvaliokunta esittää, että pykälään lisätään selkeyden vuoksi informatiivinen viittaus julkisuuslakiin ja säädetään asianosaisjulkisuuteen kohdistuvasta rajoituksesta. Tiedonsaantioikeus olisi vain tutkinnan kohteella ja vain puolustautumisoikeuksien käyttämiseksi.

45 §. Väliaikaismääräykset. Talousvaliokunta esittää, että väliaikaismääräyksen kesto rajattaisiin täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vuoksi enintään vuoden määräajaksi, jota kuitenkin voitaisiin pidentää Kilpailu- ja kuluttajaviraston päätöksellä. Muutoksenhakua markkinaoikeuteen koskeva 49 a § säilyisi esitetyssä muodossaan, eli väliaikaismääräyksestä tai sen jatkamisesta olisi valitusoikeus, ja valitus käsiteltäisiin markkinaoikeudessa kiireellisenä.

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

47 a §. Elinkeinonharjoittajien yhteenliittymälle määrätyn seuraamusmaksun periminen.

Talousvaliokunta esittää ensinnäkin, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto tekisi jäsenyrityksiltä perimisestä esityksen, jonka markkinaoikeus vahvistaisi. Toiseksi säännöksen muotoilua täsmennettäisiin niin, että perustelujen lisäksi lakitasolla todettaisiin tarkemmin, mitä päätöksentekokoelimellä tarkoitetaan. Lisäksi säännöstä täydennettäisiin niin, että siinä todettaisiin tarkemmin siitä, mitä seikkoja Kilpailu- ja kuluttajavirasto esitystä tehdessään sekä markkinaoikeus ja korkein hallinto-oikeus asiasta päättäessään ottaisivat huomioon.

Pykälän 2 momenttia täsmennettäisiin siten, että siinä todettaisiin päätöksentekokoelimen käsitteestä seuraavasti: "Päätöksentekokoelimellä tarkoitetaan toimitusjohtajaa, hallitusta sekä muita yhteenliittymän säännöissä määriteltyjä päätöksentekokoelimiä."

Pykälän 3 momenttiin tehtäisiin muutoksia, jotka ovat seurausta siitä, että päätöksen perimisestä tekisi Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä markkinaoikeus. Lisäksi momentissa todettaisiin, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi jättää esittämättä maksamatta olevan yhteenliittymän seuraamusmaksun perimistä 2 ja 3 momentin perusteella erityisesti, jos maksamatta olevan seuraamusmaksun määrä on vähäinen, jäsenelle on myönnetty seuraamusmaksusta vapautuminen tai seuraamusmaksun alennus taikka jos perintä johtaisi jäsenen liiketoimintaedellytysten menettämiseen.

Pykälän 4 momenttiin tehtäisiin muutos, joka on seurausta siitä, että päätöksen perimisestä tekisi Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä markkinaoikeus.

Pykälän 5 momenttia täydennettäisiin siten, että esitystä tehtäessä ja asiasta päätettäessä otettaisiin huomioon jäsenyrityksen 1 momentin perusteella mahdollisesti jo maksama osuus yhteenliittymän seuraamusmaksusta.

Lisäksi esitetään, että tällaisessa erityisessä sääntely-yhteydessä esityksen perusteluissa useammassa kohdassa viitattu hallintolain (434/2003) oikeusperiaatteita koskeva 6 § nostettaisiin selvittävästi pykälätasolle. Hallintolain 6 § koskee muun muassa oikeasuhtaisuutta ja tasapuolisuutta. Hallintolain 6 §:ssä säädetään seuraavaa: "Viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia."

Kun yhteenliittymän seuraamusmaksu perustuu vain lain 5 tai 7 §:n rikkomiseen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto ottaisi esitystä tehdessään ja markkinaoikeus päättäessään huomioon lisäksi jäsenen myötävaikutuksen yhteenliittymän rikkomiseen sekä 2 momentin osalta ajan, jonka jäsen on ollut kilpailurikkomuksen toteuttamisen aikana päätöksentekokoelimen jäsen, ja 3 momentin osalta ajan, jonka jäsen on kilpailurikkomuksen toteuttamisen aikana toiminut markkinoilla, joilla rikkominen tapahtui. Tältä osin kriteeristö rajattaisiin koskemaan kauppakriteerin alittavia tapauksia, koska direktiivin sääntelyliikkumavaran ei ole arvioitu mahdollistavan tästä säätämistä EU:n perustamissopimuksen 101 ja 102 artiklaa koskevien rikkomusten osalta.

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

Kriteeristö koskisi edellä kuvatulla tavoin esityksen tekemistä Kilpailu- ja kuluttajavirastossa, päätöksentekoa markkinaoikeudessa sekä korkeinta hallinto-oikeutta tilanteessa, jossa markkinaoikeuden päätös ei tule lainvoimaiseksi korkeimpaan hallinto-oikeuteen tehdyn valituksen vuoksi.

Pykälän 6 momenttiin lisättäisiin täsmennys siitä, että kyse on yhteenliittymän seuraamusmaksupäätöksestä sekä muutos, joka on seurausta siitä, että päätöksen perimisestä tekisi Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä markkinaoikeus.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 210/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

kilpailulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kilpailulain (948/2011) 8–10, 13, 14, 16–17, 19, 29, 33–37, 40 ja 44–47 §, joista 44 § samalla siirretään lakiin lisättävään 5 a lukuun,
sellaisina kuin niistä ovat 8–10 ja 34 § laissa 662/2012, 14 § laissa 1078/2016, 16, 19, 29 ja 46 § osaksi laissa 662/2012, 17 ja 33 § laissa 721/2019, 35 § laeissa 662/2012, 251/2018 ja 721/2019, 36 § laeissa 251/2018 ja 721/2019, 37 § laeissa 78/2015 ja 721/2019, 40 § laeissa 662/2012 ja 251/2018, 44 § osaksi laissa 595/2013, 45 § laeissa 662/2012 ja 721/2019, sekä
lisätään lakiin uusi 9 a ja 13 a–13 f §, 15 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1078/2016, uusi 3 momentti, lakiin uusi 17 a, 17 b, 37 a ja 38 a §, 5 a luku, 47 a, 49 a ja 49 b § seuraavasti:

8 §

Kielto panna kilpailunrajoitus täytäntöön

Sopimukseen, sääntömääräykseen, päätökseen tai muuhun oikeustoimeen tai järjestelyyn sisältyvää ehtoa, joka on 5 tai 7 §:n taikka Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 tai 102 artiklan taikka markkinaoikeuden tai Kilpailu- ja kuluttajaviraston antaman määräyksen, kiellon tai velvoitteen taikka Kilpailu- ja kuluttajaviraston antaman väliaikaisen määräyksen vastainen, ei saa soveltaa eikä panna täytäntöön, jollei markkinaoikeus toisin määrää.

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

9 §

Rikkomisen toteaminen ja lopettaminen

Jos elinkeinonharjoittaja tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymä rikkoo tai on rikkonut 5 tai 7 §:n taikka Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 tai 102 artiklan säännöksiä, Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi todeta rikkomisen ja määrätä sen lopetettavaksi.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi määrätä rikkomuksen tehneen toteuttamaan kaikki toimintaa koskevat korjaustoimenpiteet, jotka ovat oikeasuhteisia tehtyyn rikkomiseen nähden ja välttämättömiä sen tosiasialliselle lopettamiselle.

9 a §

Rakenteelliset korjaustoimenpiteet

Elinkeinonharjoittaja tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymä, joka rikkoo tai on rikkonut 5 tai 7 §:n taikka Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 tai 102 artiklan säännöksiä, voidaan määrätä luopumaan osuudesta kilpailijan osakepääomasta, luopumaan liiketoimintayksiköstä tai toteuttamaan muita rakenteellisia korjaustoimenpiteitä, jotka ovat oikeasuhteisia tehtyyn rikkomiseen nähden ja välttämättömiä sen tosiasialliselle lopettamiselle.

Rakenteellisia korjaustoimenpiteitä voidaan määrätä vain joko silloin, kun 9 §:n 2 momentissa tarkoitettu toimintaa koskeva korjaustoimenpide ei ole riittävä rikkomisen korjaamiseksi, tai kun toimintaa koskeva korjaustoimenpide on asianomaiselle yritykselle rakenteellista korjaustoimenpidettä raskaampi. Jos toimintaa koskeva korjaustoimenpide ja rakenteellinen korjaustoimenpide ovat yhtä tehokkaat rikkomisen korjaamiseksi, niistä on valittava elinkeinonharjoittajalle kevyempi toimenpide suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Rakenteellinen korjaustoimenpide ei saa johtaa elinkeinonharjoittajan jäljelle jäävän taloudellisen toiminnan toimintaedellytysten menettämiseen.

Markkinaoikeus määrää rakenteellisen korjaustoimenpiteen Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä. Elinkeinonharjoittajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen kuin Kilpailu- ja kuluttajavirasto tekee rakenteellisen korjaustoimenpiteen määräämistä koskevan esityksen markkinaoikeudelle.

10 §

Sitoumukset

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi markkinatoimijoita kuultuaan päätöksellään määrätä epäiltyyn kilpailunrajoitukseen osallistuneiden elinkeinonharjoittajien ja elinkeinonharjoittajien yhteenliittymien esittämät sitoumukset näitä velvoittaviksi, jos sitoumuksilla voidaan poistaa toiminnan kilpailua rajoittava luonne. Päätöksessä on samalla todettava, ettei Kilpailu- ja kuluttajaviraston jatkotoimille ole enää perusteita. Päätös on voimassa toistaiseksi tai määräajan.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi ottaa asian uudelleen käsiteltäväkseen, jos jokin päätöksen perusteena oleva tosiseikka on muuttunut olennaisesti, jos sitoumuksia rikotaan tai jos päätös on perustunut puutteellisiin, virheellisiin tai harhaanjohtaviin tietoihin.

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

13 §

Seuraamusmaksun määrän kokonaisarviointi

Seuraamusmaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin, jossa on otettava huomioon rikkomuksen laatu, laajuus, moitittavuuden aste sekä rikkomuksen kesto.

Kokonaisarvioinnissa otetaan huomioon 13 e §:n 2 ja 3 momentin mukaiset raskauttavat ja lieventävät tekijät sekä 13 f §:n mukaiset elinkeinonharjoittajan maksukyvyttömyyteen liittyvät seuraamusmaksun alentamisperusteet. Kilpailu- ja kuluttajaviraston tulee soveltaa seuraamusmaksun perusmäärän laskennassa lisäksi 13 b–13 d §:ssä sekä 13 e §:n 1 ja 4 momenteissa säädettyä menettelytapaa.

Elinkeinonharjoittajalla ja elinkeinonharjoittajien yhteenliittymällä on oikeus tulla kuulluksi seuraamusmaksun määrästä ja sen perusteista ennen kuin Kilpailu- ja kuluttajavirasto tekee seuraamusmaksuesityksen.

13 a §

Seuraamusmaksun enimmäismäärä

Seuraamusmaksu saa olla enintään kymmenen prosenttia kilpailunrajoitukseen osallistuvan elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän maailmanlaajuisesta kokonaisliikevaihdosta. Kun kilpailu- ja kuluttajavirasto esittää seuraamusmaksua, huomioon otetaan seuraamusmaksuesityksen tekemistä edeltävän tilikauden liikevaihto. Kun markkinaoikeus tai korkein hallinto-oikeus määrää seuraamusmaksun, huomioon otetaan seuraamusmaksupäätöksen tekemistä edeltävän tilikauden liikevaihto.

Jos elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän rikkomus liittyy sen jäsenten toimintaan, yhteenliittymälle määrättävän seuraamusmaksun enimmäismäärä on kymmenen prosenttia yhteenliittymän ja niiden yhteenliittymän jäsenten yhteenlasketuista liikevaihdoista, jotka toimivat markkinoilla, joihin yhteenliittymän rikkomus on vaikuttanut. Tilikaudet, joiden liikevaihdot lasketaan yhteen, määräytyvät 1 momentissa säädetyllä tavalla. Yhteenliittymälle esitettävän seuraamusmaksun enimmäismäärässä ei oteta huomioon sellaisen yhteenliittymän jäsenen liikevaihtoa, jolle erikseen esitetään määrättäväksi tai on määrätty saman rikkomisen perusteella seuraamusmaksu. Yhteenliittymälle määrättävän seuraamusmaksun enimmäismäärässä ei oteta huomioon sellaisen yhteenliittymän jäsenen liikevaihtoa, jolle erikseen määrätään tai on määrätty saman rikkomisen perusteella seuraamusmaksu.

13 b §

Seuraamusmaksun perusmäärän lähtökohta

Seuraamusmaksun perusmäärä sisältää osuuden, joka saa olla enintään 30 prosenttia rikkomukseen liittyvien hyödykkeiden myynnistä elinkeinonharjoittajalle tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymälle kertyneestä liikevaihdosta viimeiseltä kalenterivuodelta, jonka ajan elinkeinonharjoittaja tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymä oli osallisena rikkomuksessa.

Jos elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän rikkomus liittyy sen jäsenten toimintaan, 1 momentin mukaisen osuuden määrittämisessä yhteenliittymän liikevaihtona pidetään yhteenliitty-

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

män liikevaihdon lisäksi niiden yhteenliittymän jäsenten, jotka toimivat markkinoilla, joihin yhteenliittymän rikkomus on vaikuttanut, yhteenlaskettua liikevaihtoa rikkomukseen liittyvien hyödykkeiden myynnistä. Elinkeinonharjoittajien yhteenliittymälle esitettävän seuraamusmaksun perusmäärässä ei oteta huomioon sellaisen yhteenliittymän jäsenen liikevaihtoa, jolle erikseen esitetään määrättäväksi tai on määrätty saman rikkomisen perusteella seuraamusmaksu.

Se, kuinka suuri osuus liikevaihdosta otetaan huomioon 1 momentin mukaisen osuuden määrittämisessä, perustuu kokonaisarviointiin. Kokonaisarvioinnissa voidaan ottaa huomioon rikkomuksen luonne, kaikkien rikkomuksen osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus, rikkomuksen maantieteellinen ulottuvuus, se, onko rikkomus toteutunut käytännössä, ja muut merkitykselliset seikat.

Hintoja, markkinoiden jakamista ja tuotannonrajoituksia koskevien kilpailijoiden välisten sopimusten osalta otetaan huomioon 15 prosenttia ylittävä osuus liikevaihdosta, jollei erityisistä syistä muuta johdu.

13 c §

Rikkomuksen kesto seuraamusmaksun perusmäärässä

Edellä 13 b §:n mukaisesti arvioitu perusmäärän osa kerrotaan niiden vuosien lukumäärällä, joina elinkeinonharjoittaja tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymä on ollut osallisena rikkomuksessa.

Alle kuusi kuukautta kestävät jaksot lasketaan puolena vuotena. Yli kuusi kuukautta mutta alle yhden vuoden kestävät jaksot lasketaan täytenä vuotena.

13 d §

Korotus seuraamusmaksun perusmäärään vakavan rikkomuksen perusteella

Riippumatta elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän rikkomukseen osallistumisen kestosta lisätään riittävän ennaltaehkäisevän vaikutuksen aikaansaamiseksi edellä 13 b ja 13 c §:n mukaisesti arvioituun määrään vakavaksi katsottavassa rikkomuksessa 15–25 prosenttia 13 b §:n 1 momentissa tarkoitettua liikevaihdosta. Seuraamusmaksun perusmäärän korotuksen arviointiin sovelletaan, mitä 13 b §:n 3 momentissa säädetään.

13 e §

Seuraamusmaksun perusmäärään tehtävät mukautukset

Edellä 13 b–13 d §:n mukaisesti arvioitua seuraamusmaksun perusmäärää voidaan alentaa tai korottaa ottamalla huomioon mahdolliset lieventävät ja raskauttavat tekijät kunkin rikkomukseen osallistuneen elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän osalta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna raskauttavana tekijänä voidaan pitää:

- 1) rikkomuksen uusimista tai jatkamista viranomaisen puuttumisen jälkeen;
- 2) toimimista rikkomuksessa johtajana taikka alullepanijana;
- 3) muiden elinkeinonharjoittajien tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymien painostamista osallistumaan rikkomukseen.

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna lieventävänä tekijänä voidaan pitää:

1) kilpailuoikeudellisista vahingonkorvauksista annetun lain (1077/2016) 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua sovintoratkaisua;

2) rikkomuksen lopettamista välittömästi viranomaisen puututtua rikkomukseen paitsi, kun kyseessä on kartelli tai muu salainen menettelytapa;

3) huomattavan vähäistä osuutta rikkomuksessa, kun elinkeinonharjoittaja tai niiden yhteenliittymä samalla osoittaa jättäneensä soveltamatta kiellettyä menettelyä ja toimineensa kilpailullisesti markkinakäyttötymisessään;

4) sellaista elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän Kilpailu- ja kuluttajaviraston kanssa tekemää muuta kuin 14 tai 15 §:ssä tarkoitettua yhteistyötä, joka ulottuu elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän lakisääteisiä yhteistyövelvoitteita pitemmälle;

5) rikkomukseksi katsottua toimintaa koskevaa viranomaisen antamaa tai laissa säädettyä hyväksyntää;

6) muuta asian kannalta merkityksellistä seikkaa.

Seuraamusmaksun perusmäärää voidaan korottaa enintään 100 prosenttia todettua rikkomusta kohden, kun kyse on 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua rikkomuksen uusimisesta tai jatkamisesta viranomaisen puuttumisen jälkeen.

13 f §

Elinkeinonharjoittajan maksukyvyyn huomioiminen

Erityisistä syistä seuraamusmaksun määrän arvioinnissa voidaan elinkeinonharjoittajan pyynnöstä ottaa huomioon tämän maksukyvyttömyys erityisissä sosiaalisissa ja taloudellisissa olosuhteissa. Alennus voidaan myöntää vain, jos elinkeinonharjoittaja esittää objektiiviset todisteet siitä, että seuraamusmaksun määrääminen vaarantaisi väistämättä sen elinkelpoisuuden ja muuttaisi sen omaisuuserät arvottomiksi.

14 §

Seuraamusmaksusta vapautuminen kartellitapauksissa

Elinkeinonharjoittajalle ei määrätä seuraamusmaksua, kun kyse on 5 §:ssä tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklassa tarkoitettua kilpailijoiden välisestä salaisesta kartellista, jos tällaiseen kilpailunrajoitukseen osallinen elinkeinonharjoittaja:

1) toimittaa yrityslausunnon sekä tietoja ja todisteita, joiden perusteella Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi toimittaa 35 tai 36 §:ssä tarkoitettua tarkastuksen; tai

2) toimittaa 35 tai 36 §:ssä tarkoitettua tarkastuksen toimittamisen jälkeen yrityslausunnon sekä tietoja ja todisteita, joiden perusteella Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi todeta, että 5 §:ää tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklaa on rikottu.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa seuraamusmaksusta vapautumisen edellytyksenä on lisäksi, että elinkeinonharjoittaja on antanut 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua yrityslausunnon, tiedot ja todisteet ennen kuin Kilpailu- ja kuluttajavirasto on saanut tiedot muuta kautta.

Elinkeinonharjoittaja, joka on painostanut toista elinkeinonharjoittajaa osallistumaan kartelliin, ei voi saada vapautusta seuraamusmaksusta.

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

Hakijan pyynnöstä Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi käsitellä hylkäämänsä seuraamusmaksusta vapautumista koskevan hakemuksen seuraamusmaksun alentamista koskevana hakemuksena.

15 §

Seuraamusmaksun alentaminen kartellitapauksissa

Seuraamusmaksun alentamista hakeneelle elinkeinonharjoittajalle määrättävän seuraamusmaksun suuruudessa ei oteta huomioon niitä seuraamusmaksun määrää korottavia lisäseikkoja, jotka on voitu näyttää toteen kyseisen seuraamusmaksun alentamista hakeneen elinkeinonharjoittajan toimittamien ratkaisevien todisteiden nojalla.

16 §

Edellytykset seuraamusmaksusta vapautumiselle ja seuraamusmaksun alentamiselle kartellitapauksissa

Edellä 14 §:ssä tarkoitetun seuraamusmaksusta vapautumisen tai 15 §:ssä tarkoitetun seuraamusmaksun alentamisen edellytyksenä on lisäksi, että elinkeinonharjoittaja:

1) lopettaa osallistumisensa väitettyyn salaiseen kartelliin viimeistään välittömästi toimitettuaan Kilpailu- ja kuluttajavirastolle 17 §:n 1 momentissa tarkoitetun hakemuksen, lukuun ottamatta sellaista osallistumista, joka on Kilpailu- ja kuluttajaviraston mukaan välttämätöntä tutkinnan luotettavuuden säilyttämiseksi;

2) tekee todellista, kokonaisvaltaista, jatkuvaa ja nopeaa yhteistyötä Kilpailu- ja kuluttajaviraston kanssa hakemuksen jättämisestä siihen asti, kunnes Kilpailu- ja kuluttajavirasto on lopettanut tutkinnan kaikkien tutkinnan kohteena olevien osalta tekemällä päätöksen tai esityksen markkinaoikeuteen; ja

3) ei ennen hakemuksen jättämistä ole tuhonnut, väärentänyt tai kätkenyt väitettyyn salaiseen kartelliin liittyviä todisteita tai paljastanut harkitsevansa hakemuksen tekemistä tai paljastanut hakemuksen sisältöä muille kuin toisille kilpailuviranomaisille.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu yhteistyö Kilpailu- ja kuluttajaviraston kanssa edellyttää, että elinkeinonharjoittaja:

1) toimittaa Kilpailu- ja kuluttajavirastolle välittömästi kaikki haltuunsa tulevat tai käytettävissä olevat yrityslausunnot sekä seuraavat tiedot ja todisteet:

a) hakijan nimi ja osoite;

b) muiden elinkeinonharjoittajien nimet, jotka osallistuvat tai ovat osallistuneet väitettyyn salaiseen kartelliin;

c) väitettyä salaista kartellia koskeva yksityiskohtainen kuvaus, joka sisältää kohdetuotteet, kohdealueet sekä väitetyn salaisen kartellitoiminnan keston ja luonteen;

d) tiedot muille kilpailuviranomaisille aiemmin tehdyistä tai mahdollisesti tulevista hakemuksista, jotka liittyvät väitettyyn salaiseen kartelliin;

e) muut asian kannalta merkitykselliset tiedot ja todisteet.

2) on Kilpailu- ja kuluttajaviraston käytettävissä vastatakseen kaikkiin pyyntöihin, jotka voivat auttaa vahvistamaan tosiseikat;

3) huolehtii siitä, että sen johtajat, hallituksen jäsenet ja muut henkilöstön edustajat ovat Kilpailu- ja kuluttajaviraston käytettävissä kuulemisia varten, ja pyrkii kohtuullisin keinoin siihen,

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

että sen entiset johtajat, hallituksen jäsenet ja muut henkilöstön edustajat ovat Kilpailu- ja kuluttajaviraston käytettävissä kuulemisia varten;

4) ei tuhoa, väärennä tai kätke merkityksellisiä tietoja tai todisteita;

5) ei paljasta hakemuksen jättämistä tai sen sisältöä ennen kuin Kilpailu- ja kuluttajavirasto on esittänyt luonnoksensa päätökseksi tai seuraamusmaksuesitykseksi, ellei muusta järjestelystä ole sovittu;

6) toimii muin tavoin väitetyn salaisen kartellin selvittämiseksi.

17 §

Seuraamusmaksusta vapautumista ja seuraamusmaksun alentamista koskeva menettely kartelli-tapauksissa

Edellä 14 §:ssä tarkoitettua seuraamusmaksusta vapautumista ja 15 §:ssä tarkoitettua seuraamusmaksun alentamista haetaan Kilpailu- ja kuluttajavirastolta.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto myöntää elinkeinonharjoittajalle ehdollisen vapautuksen seuraamusmaksusta, kun elinkeinonharjoittaja on toimittanut Kilpailu- ja kuluttajavirastolle 14 §:ssä tarkoitetut yrityslausunnon, tiedot ja todisteet. Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei ota kantaa muihin samaa asiaa koskeviin 14 §:ssä tarkoitettuihin hakemuksiin, ennen kuin se on ratkaissut, myönnetäänkö ensimmäisenä hakemuksen toimittaneelle elinkeinonharjoittajalle ehdollinen vapautus seuraamusmaksusta.

Yrityslausunto voidaan toimittaa kirjallisesti tai suullisesti. Elinkeinonharjoittajalla on oikeus esittää yrityslausunnot suomen tai ruotsin kielellä taikka sellaisella Euroopan unionin jäsenvaltion virallisella kielellä, josta on sovittu Kilpailu- ja kuluttajaviraston ja hakijan kesken. Elinkeinonharjoittajan pyynnöstä Kilpailu- ja kuluttajavirasto antaa kirjallisen vahvistuksen hakemuksen vastaanottamisesta.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto antaa menettelyn lopuksi kirjallisen päätöksen siitä, täyttääkö elinkeinonharjoittaja kaikki 14 tai 15 sekä 16 §:ssä säädetyt edellytykset.

Kilpailu- ja kuluttajavirastolle 14 §:ssä tarkoitetun vapautuksen tai 15 §:ssä tarkoitetun alennuksen saamiseksi toimitettua yrityslausuntoa, tietoja ja todisteita ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen kuin 9 §:ssä tarkoitettua rikkomisen toteamista ja lopetettavaksi määräämistä koskevaa päätöstä tai toimintaa koskevaa korjaustoimenpidettä, 9 a §:ssä tarkoitettua rakenteellista korjaustoimenpidettä, 10 §:ssä tarkoitettua sitoumuspäätöstä, 11 §:ssä tarkoitettua ryhmäpoikkeusedun peruuttamista tai 12 §:ssä tarkoitettua seuraamusmaksuesitystä koskevan asian käsittelyyn Kilpailu- ja kuluttajavirastossa, markkinaoikeudessa tai korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Edellä 5 momentissa tarkoitettuja tietoja ja todisteita voidaan kuitenkin käyttää myös kilpailuoikeudellisista vahingonkorvauksista annetun lain nojalla nostettujen korvauskanteiden käsitte-lyyn.

17 a §

Merkintä seuraamusmaksusta vapautumista koskevan hakemuksen tekemiseksi

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi myöntää elinkeinonharjoittajalle määräaikaisen merkinnän, jolla Kilpailu- ja kuluttajavirasto asettaa määräajan 14 §:ssä tarkoitettuun vapautumiseen tarvittavien yrityslausuntojen, tietojen ja todisteiden keräämiseksi.

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

Merkinnän saamiseksi elinkeinonharjoittajan on toimitettava Kilpailu- ja kuluttajavirastolle seuraavat saatavissa olevat tiedot:

- 1) hakijan nimi ja osoite;
- 2) perustelut seuraamusmaksusta vapautumista koskevan hakemuksen tekemiselle;
- 3) muiden elinkeinonharjoittajien nimet, jotka osallistuvat tai ovat osallistuneet väitettyyn salaiseen kartelliin;
- 4) kohdetuotteet ja -alueet;
- 5) väitetyn salaisen kartellitoiminnan kesto ja luonne;
- 6) tiedot muille kilpailuviranomaisille aiemmin tehdyistä tai mahdollisista tulevista hakemuksista, jotka liittyvät väitettyyn salaiseen kartelliin.

Kaikki elinkeinonharjoittajan merkinnän voimassaoloaikana toimittamat yrityslausunnot, tiedot ja todisteet katsotaan toimitetuiksi ajankohtana, jona alkuperäinen pyyntö toimitettiin.

17 b §

Lyhennetyt hakemukset

Jos elinkeinonharjoittaja on hakenut Euroopan komissiolta tai toisen Euroopan unionin jäsenvaltion toimivaltaiselta viranomaiselta seuraamusmaksusta vapautumista tai seuraamusmaksun alentamista joko hakemalla merkintää tai jättämällä samaa väitettyä salaista kartellia koskevan täyden hakemuksen, elinkeinonharjoittaja voi samassa asiassa hakea Kilpailu- ja kuluttajavirastolta 14 §:n mukaista seuraamusmaksusta vapautumista tai 15 §:n mukaista seuraamusmaksun alentamista lyhennetyllä hakemuksella.

Lyhennyksessä hakemuksessa on esitettävä lyhyt kuvaus kaikista seuraavista:

- 1) hakijan nimi ja osoite;
- 2) väitetyn salaisen kartellin muiden osapuolten nimet;
- 3) kohdetuotteet ja -alueet;
- 4) väitetyn salaisen kartellin kesto ja luonne;
- 5) jäsenvaltiot, joissa todisteet väitetystä salaisesta kartellista todennäköisesti sijaitsevat; ja
- 6) tiedot muille kilpailuviranomaisille aiemmin tehdyistä tai mahdollisista tulevista hakemuksista, jotka liittyvät väitettyyn salaiseen kartelliin.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi pyytää elinkeinonharjoittajaa toimittamaan selvennyksiä edellä tarkoitetuista seikoista.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston on varattava lyhennetyt hakemuksen toimittaneelle elinkeinonharjoittajalle tilaisuus toimittaa täysi hakemus, jos komissio on ilmoittanut, ettei se aio käsitellä asiaa tai sen osaa.

Jos se on asian rajaamisen tai asioiden käsiteltäväksi jakamisen vuoksi välttämätöntä, Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi pyytää elinkeinonharjoittajaa toimittamaan täyden hakemuksen ennen komission ilmoitusta asian tai sen osan käsittelemättä jättämisestä tai jos seuraamusmaksusta vapautumista tai seuraamusmaksun alentamista on haettu ainoastaan toisen Euroopan unionin jäsenvaltion toimivaltaiselta viranomaiselta. Kilpailu- ja kuluttajavirasto asettaa kohtuullisen määräjän, jonka kuluessa elinkeinonharjoittajan on toimitettava täysi hakemus. Elinkeinonharjoittajalla on kuitenkin oikeus toimittaa täysi hakemus vapaaehtoisesti aikaisemmassa vaiheessa.

Jos Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei ole vastaanottanut toiselta elinkeinonharjoittajalta samaa väitettyä kartellia koskevaa hakemusta ja lyhennyksessä hakemuksessa on ilmoitettu 2 momentissa tarkoitettut tiedot, Kilpailu- ja kuluttajavirasto ilmoittaa elinkeinonharjoittajalle tämän etusijas-

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

ta. Elinkeinonharjoittajan hakemuksen etusijajärjestys Kilpailu- ja kuluttajavirastossa määräytyy lyhennetyn hakemuksen jättämisaikajankohdan perusteella.

Jos elinkeinonharjoittaja toimittaa täyden hakemuksen Kilpailu- ja kuluttajaviraston 3 tai 4 momentin nojalla asettaman määräajan kuluessa taikka vapaaehtoisesti aikaisemmassa vaiheessa, hakemus katsotaan toimitetuksi lyhennetyn hakemuksen jättöajankohtana edellyttäen, että lyhennetty hakemus kattaa saman kohdetuotteen ja kohdealueen tai samat kohdetuotteet ja kohdealueet sekä saman väitetyn salaisen kartellin keston kuin 1 momentissa tarkoitettu Euroopan komissiolle tai toisen Euroopan unionin jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle toimitettu hakemus, jota on voitu täydentää.

19 §

Seuraamusmaksun vanhentuminen

Seuraamusmaksua ei saa määrätä 5, 7, 25 tai 27 §:n taikka Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 tai 102 artiklan säännösten rikkomisesta, ellei esitystä markkinaoikeudelle ole tehty viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkominen tapahtui, tai jatkettuna rikkomisen osalta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkominen päättyi. Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimenpiteet kilpailunrajoituksen tutkimiseksi aloittavat vanhentumisajan kulumisen alusta.

Euroopan komission tai toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaisen toimenpiteet saman kilpailunrajoituksen tutkimiseksi keskeyttävät vanhentumisajan kulumisen, kun ensimmäisestä tutkintatoimenpiteestä ilmoitetaan vähintään yhdelle tutkinnan kohteena olevalle elinkeinonharjoittajalle tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymälle. Vanhentumisaika keskeytyy kaikkien rikkomukseen osallistuneiden elinkeinonharjoittajien ja elinkeinonharjoittajien yhteenliittymien osalta. Keskeytyminen päättyy, kun Euroopan komissio tai toisen jäsenvaltion kilpailuviranomainen on tehnyt pääasiaa koskevan päätöksen tai todennut, ettei ole perusteita muihin toimenpiteisiin.

Seuraamusmaksua ei kuitenkaan saa määrätä, jos esitystä markkinaoikeudelle ei ole tehty kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkominen tapahtui, tai jatkettuna rikkomisen osalta kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkominen päättyi.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä 37 a §:n perusteella, jos esitystä markkinaoikeudelle ei ole tehty kahden vuoden kuluessa siitä, kun Kilpailu- ja kuluttajavirasto sai tiedon rikkomisesta. Seuraamusmaksua ei kuitenkaan saa määrätä, jos esitystä markkinaoikeudelle ei ole tehty viiden vuoden kuluessa rikkomisesta.

29 §

Yrityskauppa markkinaoikeudessa

Markkinaoikeuden tulee antaa päätöksensä asiassa, jossa Kilpailu- ja kuluttajavirasto on esittänyt yrityskaupan kieltämistä, 69 työpäivän kuluessa esityksen tekemisestä. Muutoin yrityskaupan katsotaan tulleen hyväksytyksi.

Kielto panna yrityskauppa täytäntöön raukeaa, jollei markkinaoikeus 23 työpäivän kuluessa esityksen tekemisestä toisin määrää. Markkinaoikeus voi asettaa täytäntöönpanolle ehtoja.

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

33 §

Tietojenantovelvollisuus

Elinkeinonharjoittaja, elinkeinonharjoittajien yhteenliittymä, hankintayksikkö, kunta, kuntayhtymä ja valtio sekä niiden määräysvallassa olevat yksiköt ovat velvollisia Kilpailu- ja kuluttajaviraston pyynnöstä antamaan salassapitosäännösten estämättä sille kaikki kilpailunrajoituksen sisällön, tarkoituksen ja vaikutuksen sekä kilpailuolosuhteiden selvittämiseksi ja 4 luvussa tarkoitetun yrityskaupan sekä 4 a luvussa tarkoitetun menettelyn, rakenteen ja niiden vaikutusten arvioimiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

Luonnolliset henkilöt ovat velvollisia Kilpailu- ja kuluttajaviraston pyynnöstä antamaan salassapitosäännösten estämättä sille kaikki tiedot ja asiakirjat, jotka ovat tarpeen kilpailunrajoituksen sisällön, tarkoituksen ja vaikutuksen selvittämiseksi lukuun ottamatta erityisiä henkilötietoryhmiä koskevia tietoja sekä rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyviä henkilötietoja, joista säädetään tietosuojasetuksen (EU) 679/2016 9 ja 10 artikloissa sekä asiakirjoja, jotka sisältävät ulkopuolisen oikeudellisen neuvonantajan ja asiakkaan välistä luottamuksellisenä pidettävää kirjeenvaihtoa.

Elinkeinonharjoittaja ja elinkeinonharjoittajien yhteenliittymä ovat velvollisia Kilpailu- ja kuluttajaviraston pyynnöstä antamaan salassapitosäännösten estämättä sille kaikki 37 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen rikkomusten selvittämiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

Toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaisen pyynnöstä Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi velvoittaa elinkeinonharjoittajan ja elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän toimittamaan Kilpailu- ja kuluttajavirastolle salassapitosäännösten estämättä tietoja ja asiakirjoja sen selvittämiseksi, onko elinkeinonharjoittaja tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymä:

- 1) jättänyt noudattamatta toisen Euroopan unionin jäsenvaltion kilpailuviranomaisen kielto-, korjaustoimenpide- tai sitoumuspäätöstä taikka väliaikaismääräystä;
- 2) jättänyt noudattamatta liiketiloja koskevia tarkastuksia, kuulemisia tai tietopyyntöjä koskevia toisen jäsenvaltion menettelysääntöjä.

Tiedot on vaadittaessa annettava kirjallisina. Tiedot voidaan toimittaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

34 §

Kutsuminen kuultavaksi

Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on oikeus kutsua kuultavaksi elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän edustaja taikka muu henkilö, jolla voi olla hallussaan kilpailunrajoituksen selvittämiseksi tarpeellisia tietoja. Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi tallentaa saamansa vastaukset. Kuulemisesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on oikeus toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaisen pyynnöstä kutsua kuultavaksi elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän edustaja taikka muu henkilö, jolla voi olla hallussaan tarpeellisia tietoja sen selvittämiseksi, onko elinkeinonharjoittaja tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymä:

- 1) rikkonut Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 tai 102 artiklaa;
- 2) jättänyt noudattamatta toisen Euroopan unionin jäsenvaltion kilpailuviranomaisen kielto-, korjaustoimenpide- tai sitoumuspäätöstä taikka väliaikaismääräystä;

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

3) jättänyt noudattamatta liiketiloja koskevia tarkastuksia, kuulemisia tai tietopyyntöjä koskevia toisen jäsenvaltion menettelysääntöjä.

Toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaisen virkamies tai tämän valtuuttama henkilö voi osallistua 2 momentissa tarkoitettuun kuulemiseen Kilpailu- ja kuluttajaviraston virkamiehen valvonassa. Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi tallentaa saamansa vastaukset.

35 §

Tarkastukset elinkeinonharjoittajan liiketiloissa

Kilpailu- ja kuluttajaviraston ja aluehallintoviraston asianomaisella virkamiehellä on oikeus tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi sekä 4 luvussa tarkoitettujen yrityskauppojen arvioimiseksi toimittaa kaikki tarvittavat tarkastukset elinkeinonharjoittajan hallinnassa olevissa liike- ja varastotiloissa, maa-alueilla ja kulkuneuvoissa. Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on velvollisuus Euroopan komission pyynnöstä toimittaa tarkastus siten kuin Euroopan unionin säädöksissä säädetään.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto avustaa komissiota tarkastusten suorittamisessa siten kuin niistä säädetään Euroopan unionin säädöksissä.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston virkamiehellä on oikeus toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaisen pyynnöstä toimittaa tarkastus 1 momentissa tarkoitetuissa tiloissa sen selvittämiseksi onko elinkeinonharjoittaja tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymä:

- 1) rikkonut Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 tai 102 artiklaa;
- 2) jättänyt noudattamatta toisen Euroopan unionin jäsenvaltion kilpailuviranomaisen kielto-, korjaustoimenpide- tai sitoumuspäätöstä taikka väliaikaismääräystä; tai
- 3) jättänyt noudattamatta liiketiloja koskevia tarkastuksia, kuulemisia tai tietopyyntöjä koskevia toisen jäsenvaltion menettelysääntöjä.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston virkamiehellä on oikeus toimittaa tarkastus elinkeinonharjoittajan hallinnassa olevissa liike- ja varastotiloissa, maa-alueilla ja kulkuneuvoissa yhteistyöstä kilpailuasioissa tehdyn pohjoismaisen sopimuksen (SopS 68 ja 69/2018) määräysten mukaisesti.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi toimittaa 1–4 momentissa tarkoitettussa tarkastuksessa datan tilapäisten kopioiden tarkastuksen omissa toimitiloissaan. Tarkastuksen päättyessä Kilpailu- ja kuluttajavirasto tuhoaa datan tilapäiset kopiot.

Tässä pykälässä tarkoitettuun tarkastukseen sovelletaan lisäksi hallintolain 39 §:ää.

36 §

Tarkastukset muissa tiloissa

Kilpailu- ja kuluttajaviraston ja aluehallintoviraston virkamiehellä on oikeus tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi toimittaa tarkastus myös muissa kuin 35 §:ssä tarkoitetuissa tiloissa, jos voidaan perustellusti epäillä, että niissä säilytetään kirjanpitoa tai muita liiketoimintaan ja tarkastuksen kohteeseen liittyviä asiakirjoja, joilla voi olla merkitystä todistettaessa 5 tai 7 §:n taikka Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 tai 102 artiklan rikkomista.

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

Kilpailu- ja kuluttajaviraston virkamiehellä on oikeus toimittaa tarkastus muissa kuin 35 §:ssä tarkoitetuissa tiloissa yhteistyöstä kilpailuasioissa tehdyn pohjoismaisen sopimuksen määräysten mukaisesti.

Euroopan komissio voi EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 21 artiklan mukaisesti määrätä tarkastuksen tehtäväksi myös muissa kuin 35 §:ssä tarkoitetuissa tiloissa.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston virkamiehellä on oikeus toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaisen pyynnöstä toimittaa tarkastus myös muissa kuin 35 §:ssä tarkoitetuissa tiloissa, jos voidaan perustellusti epäillä, että niissä säilytetään kirjanpitoa tai muita liiketoimintaan ja tarkastuksen kohteeseen liittyviä asiakirjoja, joilla voi olla merkitystä sen selvittämiseksi, onko elinkeinonharjoittaja tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymä:

- 1) rikkonut Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 tai 102 artiklaa;
- 2) jättänyt noudattamatta toisen Euroopan unionin jäsenvaltion kilpailuviranomaisen kiellon, korjaustoimenpide- tai sitoumuspäätöstä taikka väliaikaismääräystä;
- 3) jättänyt noudattamatta liiketiloja koskevia tarkastuksia, kuulemisia tai tietopyyntöjä koskevia toisen jäsenvaltion menettelysääntöjä.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston on haettava 1–4 momentissa tarkoitettuun tarkastukseen lupa markkinaoikeudelta etukäteen. Markkinaoikeus voi kieltää tarkastuksen, jos tarkastus olisi mielivaltainen tai liiallinen. Tutkiessaan, onko tarkastus mielivaltainen tai liiallinen, markkinaoikeus ottaa huomioon erityisesti epäillyn kilpailunrajoituksen vakavuuden, etsittyjen todisteiden tärkeyden, asianomaisen elinkeinonharjoittajan osallisuuden sekä sen, onko kohtuullisen todennäköistä, että tarkastuksen kohdetta koskevia kirjanpito- tai liikeasiakirjoja säilytetään tiloissa, joihin lupaa pyydetään.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi toimittaa 1–4 momentin nojalla tehtävässä tarkastuksessa datan tilapäisten kopioiden tarkastuksen omissa toimitiloissaan. Tarkastuksen päättyessä Kilpailu- ja kuluttajavirasto tuhoaa datan tilapäiset kopiot.

Tässä pykälässä tarkoitettuun tarkastukseen sovelletaan lisäksi hallintolain 39 §:ää.

37 §

Menettely tarkastusta toimitettaessa

Elinkeinonharjoittajan ja elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän on tarkastusta varten päästettävä Kilpailu- ja kuluttajaviraston, aluehallintoviraston, Euroopan komission ja toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaisen virkamies taikka näiden valtuuttamat henkilöt hallinnassaan oleviin liike- ja varastotiloihin, maa-alueille ja kulkuneuvoihin. Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä on oikeus tallennusvälineestä riippumatta tutkia elinkeinonharjoittajan ja elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän liikekirjeenvaihto, kirjanpito, tietojenkäsittelyn tallenteet, muut asiakirjat ja data, joilla voi olla merkitystä tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnassa, ja ottaa niistä jäljennöksiä.

Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä on oikeus saada kaikki tarkastuksen toimittamiseksi tarvittavat tiedot myös yritykseltä, joka käsittelee 1 momentissa tarkoitettua viestintää tai tietoja tarkastuksen kohteena olevan elinkeinonharjoittajan pyynnöstä tai muutoin tälle tarjotun palvelun osana. Mikäli tiedon antaminen tarkastusta toimittavalle virkamiehelle aiheuttaa kustannuksia yritykselle, joka käsittelee tietoja tarkastuksen kohteena olevan elinkeinonharjoittajan pyynnöstä tai muutoin tälle tarjotun palvelun osana, tarkastuksen kohteena oleva elinkeinonharjoittaja

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymä vastaa aiheutuvista kustannuksista, elleivät osapuolet sovi toisin.

Tarkastusta toimittava virkamies voi pyytää kaikilta elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän edustajilta taikka henkilöstön jäseniltä tarkastuksen kohteeseen ja tarkoitukseen liittyviä selvityksiä tosiseikoista ja asiakirjoista ja tallentaa saamansa vastaukset. Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä on myös oikeus sinetöidä tiloja tai kirjanpitoa, asiakirjoja ja dataa siksi ajaksi ja siltä osin kuin on tarpeen tarkastuksen toimittamiseksi.

Toimittaessaan tarkastusta muissa kuin 35 §:ssä tarkoitetuissa tiloissa Euroopan komission, Kilpailu- ja kuluttajaviraston ja aluehallintoviraston virkamiehellä on 1 momentissa säädetyt toimivaltuudet, mutta ei 3 momentissa säädettyjä toimivaltuuksia.

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

Euroopan komissio, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, toisen jäsenvaltion kilpailuviranomainen ja aluehallintovirastot voivat tarkastuksessa käyttää apunaan muita valtuuttamia henkilöitä.

Toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaisen virkamies tai tämän valtuuttama henkilö voi osallistua tarkastuksen toimittamiseen ja aktiivisesti avustaa Kilpailu- ja kuluttajaviraston virkamiehiä niiden johdon ja valvonnan alaisena tarkastuksia toimitettaessa.

37 a §

Menettelyä koskevien säännösten rikkomisesta määrättävä seuraamusmaksu

Ellei rikkomista ole pidettävä merkitykseltään vähäisenä tai seuraamusmaksun määräämistä muutoin perusteettomana, Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi tehdä markkinaoikeudelle esityksen seuraamusmaksun määräämiseksi elinkeinonharjoittajalle tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymälle, joka tahallaan tai tuottamuksellisesti:

- 1) vastustaa kilpailunrajoituksen selvittämiseksi 35 §:n nojalla toimitettavaa tarkastusta;
- 2) rikkoo kilpailunrajoituksen selvittämisen yhteydessä asetetun 37 §:n 3 momentissa tarkoitettua sinetin;
- 3) jättää oikaisematta tai täydentämättä kilpailunrajoituksen selvittämiseksi 35 §:n nojalla toimitettavan tarkastuksen yhteydessä 37 §:n 3 momentin nojalla tehtyyn pyyntöön annetun virheellisen, harhaanjohtavan tai puutteellisen selvityksen taikka jättää toimittamatta pyydetyn selvityksen;
- 4) antaa virheellisiä, puutteellisia tai harhaanjohtavia tietoja vastatessaan kilpailunrajoituksen selvittämiseksi 33 §:n 1 momentin nojalla tehtyyn pyyntöön tai jättää toimittamatta pyydetty tiedot Kilpailu- ja kuluttajaviraston asettamassa määräajassa;
- 5) jättää varmistamatta edustajansa saapumisen kilpailunrajoituksen selvittämiseen liittyvään 34 §:n nojalla suoritettavaan kuulemiseen;
- 6) jättää noudattamatta kilpailunrajoituksen perusteella 9, 9 a tai 10 §:n nojalla annettua päätöstä taikka kilpailunrajoituksen selvittämisen aikana 45 §:n nojalla annettua määräystä.

Seuraamusmaksun suuruuden määrittäminen perustuu kokonaisarviointiin, jossa on otettava huomioon rikkomisen laatu ja laajuus, sekä moitittavuuden aste. Seuraamusmaksu saa olla enintään yksi prosentti rikkomiseen syyllistyneen maailmanlaajuisesta kokonaisliikevaihdosta Kilpailu- ja kuluttajaviraston seuraamusmaksuesityksen tekemistä edeltävänä tilikautena.

Seuraamusmaksun määräämisestä päättää Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä markkinaoikeus. Maksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

Seuraamusmaksu voidaan määrätä myös sellaiselle elinkeinonharjoittajalle tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymälle, jolle rikkomukseen osallistunut elinkeinotoiminta on siirtynyt yritys-kaupan tai muun yritysjärjestelyn seurauksena.

38 a §

Tutkinnan kohteen oikeus saada tieto eräistä asiakirjoista ja tietojen käyttörajoitukset

Lain 14 §:ssä tarkoitetun yrityslausunnon salassapidosta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:ssä. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:stä poiketen oikeus saada tieto 14 §:ssä tarkoitetun seuraamusmaksusta vapautumisen ja 15 §:ssä tarkoitetun seuraamusmaksun alentamisen saamiseksi toimitetun yrityslausunnon ja sovintoehdotuksen sisällöstä on vain tutkinnan kohteella ja ainoastaan puolustautumisoikeuksiansa käyttämiseksi.

Tutkinnan kohteella on oikeus käyttää yrityslausunnoissa ja sovintoehdotuksissa olevia tietoja puolustautumisoikeuksiansa käyttämiseksi tuomioistuimissa vain, jos tuomioistuimessa käsiteltävä asia liittyy suoraan asiaan, jota varten tiedot on toimitettu, ja jos käsiteltävä asia koskee:

1) 5 §:n tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan rikkomisen perusteella yhteisvastuullisesti määrätyn seuraamusmaksun jakamista rikkomukseen osallistuneiden kesken;

2) 5 tai 7 §:n taikka Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 tai 102 artiklan rikkomisen toteamista koskevaan päätökseen tai rikkomisen perusteella annettuun ratkaisuun kohdistuvaa muutoksenhakua;

3) 5 tai 7 §:n taikka Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 tai 102 artiklan rikkomista koskevaa Kilpailu- ja kuluttajaviraston esitystä.

Ennen kuin Kilpailu- ja kuluttajavirasto on päättänyt menettelynsä kaikkien tutkinnan kohteenä olevien osalta tekemällä 9, 10, 11 tai 32 §:ssä tarkoitetun päätöksen taikka 9 a tai 12 §:ssä tarkoitetun esityksen taikka muulla tavoin, tutkinnan kohde ei saa hyödyntää tuomioistuimissa todisteena Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvitystensä aikana saamaa tietoa:

1) muiden luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden vastauksista Kilpailu- ja kuluttajaviraston tietopyyntöihin tai muutoin erityisesti kilpailuviranomaisen menettelyä varten valmistelamista aineistoista;

2) päätösluonnoksesta tai muusta Kilpailu- ja kuluttajaviraston menettelynsä aikana laatimasta ja osapuolille lähetetystä aineistosta;

3) peruutetusta sovintoehdotuksesta.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi luovuttaa yrityslausuntoja toisten jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisille ja vastaanottaa niitä näiltä viranomaisilta perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 12 artiklan nojalla ainoastaan:

1) yrityslausunnon toimittaneen elinkeinonharjoittajan suostumuksella; tai

2) jos vastaanottava kilpailuviranomainen on saanut samaan rikkomukseen liittyvän hakemuksen seuraamusmaksusta vapautumiseksi tai seuraamusmaksun alentamiseksi samalta hakijalta kuin Kilpailu- ja kuluttajavirasto eikä hakija voi perua tietoja, jotka se on esittänyt vastaanottavalle kilpailuviranomaiselle.

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

40 §

Asiakirjan luovuttaminen toisen maan kilpailuviranomaiselle

Kilpailu- ja kuluttajaviraston hallussa olevan salassa pidettävän asiakirjan luovuttamisesta ulkomaiselle kilpailuviranomaiselle säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 30 §:ssä.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi luovuttaa hallussaan olevan salassa pidettävän asiakirjan toiselle pohjoismaiselle kilpailuviranomaiselle yhteistyöstä kilpailuasioissa tehdyn pohjoismaisen sopimuksen määräysten mukaisesti.

Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on oikeus vaihtaa tietoja toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaisen kanssa ja näitä tietoja voidaan käyttää todisteina asetuksen (EY) N:o 1/2003 12 artiklan mukaisia takeita soveltaen.

5 a luku

Jäsenvaltioiden rajat ylittävä tiedoksianto ja täytäntöönpano

44 §

Euroopan unionin jäsenvaltioiden rajat ylittävä tiedoksianto

Jos toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaisen esittämä pyyntö täyttää 44 b §:ssä säädetty edellytykset, Kilpailu- ja kuluttajavirasto on velvollinen antamaan pyynnön esittäneen kilpailuviranomaisen puolesta tiedoksi:

1) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 tai 102 artiklan väitettyä rikkomista koskevat alustavat väitteet ja ne päätökset, joissa mainittuja artikloja sovelletaan;

2) muut menettelytoimet, jotka on hyväksytty täytäntöönpanomenettelyjen yhteydessä ja jotka olisi kansallisen lainsäädännön mukaisesti annettava tiedoksi;

3) asiakirjat, jotka liittyvät sakkojen tai uhkasakkojen määräämistä koskevien päätösten täytäntöönpanoon, ja muut merkitykselliset Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 tai 102 artiklan soveltamiseen liittyvät asiakirjat.

Tiedoksiannossa käytettävästä menettelystä säädetään hallintolaissa.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi tehdä tiedoksiantopyynnön toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaiselle, jos tiedoksianto on kansallisen lainsäädännön perusteella tarpeen.

44 a §

Euroopan unionin jäsenvaltioiden rajat ylittävä täytäntöönpano

Kun Kilpailu- ja kuluttajavirasto on varmistanut, että toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaisen esittämä pyyntö täyttää 44 b §:ssä säädetty edellytykset, Kilpailu- ja kuluttajaviraston on hyväksyttävä pyyntö täytäntöönpanotavaksi. Täytäntöönpanovelvollisuuden edellytyksenä on lisäksi, että:

1) täytäntöönpanoa pyytävässä jäsenvaltiossa on toteutettu kohtuulliset täytäntöönpanotoimet;

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

2) elinkeinonharjoittajalla tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymällä ei ollut riittävästi varallisuutta pyynnön esittäneessä jäsenvaltiossa; ja

3) elinkeinonharjoittajalla tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymällä on varallisuutta Suomessa.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi pyytää 1 momentissa säädettyjen vastaavien edellytysten täytyessä toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaista panemaan täytäntöön Suomessa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 tai 102 artiklan rikkomisen perusteella tehdyt seuraamusmaksu- ja uhkasakkopäätökset.

Jos toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaisen esittämä pyyntö täyttää 44 b §:ssä säädetty edellytykset, Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on oikeus hyväksyä pyyntö täytäntöönpantavaksi. Pyyntöön hyväksyminen ei kuitenkaan edellytä, että toisen jäsenvaltion kilpailuviranomainen on toteuttanut kohtuulliset toimet päätöksen täytäntöön panemiseksi omalla alueellaan. Täytäntöönpanon edellytyksenä on lisäksi, että:

1) elinkeinonharjoittaja tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymä ei ole sijoittautunut pyynnön esittäneeseen jäsenvaltioon; ja

2) elinkeinonharjoittajalla tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymällä on varallisuutta Suomessa.

Kun Kilpailu- ja kuluttajavirasto on hyväksynyt pyynnön täytäntöönpantavaksi, Oikeusrekisterikeskus huolehtii viivytyksettä pyynnössä mainitun toisessa jäsenvaltiossa annetun lainvoimaisen seuraamusmaksu-, sakko- tai uhkasakkopäätöksen täytäntöönpanosta ilman tuomiota tai päätöstä noudattaen, mitä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi pyytää 3 momentissa säädettyjen vastaavien edellytysten täytyessä toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaista panemaan täytäntöön Suomessa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 tai 102 artiklan rikkomisen perusteella tehdyt seuraamusmaksu- ja uhkasakkopäätökset.

44 b §

Rajat ylittävän tiedoksiannon ja täytäntöönpanon edellytykset

Edellä 44 §:ssä tarkoitettua tiedoksiantoa tai 44 a §:ssä tarkoitettua täytäntöönpanoa pyytävän toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaisen on toimitettava vakiolomaketta käyttäen seuraavat tiedot:

1) tiedoksiannon vastaanottajan tai täytäntöönpanon kohteen nimi ja tiedossa oleva osoite ja muut tiedot, jotka ovat merkityksellisiä yksilöimisen kannalta;

2) tiivistelmä merkityksellisistä tosiseikoista ja olosuhteista;

3) tiedoksi annettavan tai täytäntöön pantavan asiakirjan kopion liitteenä tiivistelmä kyseisestä asiakirjasta;

4) pyynnön vastaanottavan viranomaisen nimi, osoite ja muut yhteystiedot;

5) ajanjakso, jonka kuluessa tiedoksianto tai täytäntöönpano olisi toteutettava, kuten lakisääteiset määräajat tai vanhentumisajat.

Edellä 44 a §:ssä tarkoitettua täytäntöönpanoa pyytävän toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaisen on 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi toimitettava tieto päivämäärästä, jolloin täytäntöön pantava päätös on tullut lainvoimaiseksi ja muut tiedot täytäntöön pantavasta päätöksestä sekä tiedot seuraamusmaksun, sakon tai uhkasakon määrästä. Lisäksi toisen jäsenvaltion kilpai-

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

luviranomaisen on toimitettava tiedot, joista käy ilmi, että pyynnön esittävä toisen jäsenvaltion kilpailuviranomainen on toteuttanut kohtuulliset toimet päätöksen täytäntöön panemiseksi omalla alueellaan.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei ole velvollinen toteuttamaan 44 §:ssä tarkoitettua tiedoksiantoa eikä hyväksymään pyynnön täytäntöönpanoa, jos toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaisen pyyntö ei täytä tässä luvussa säädettyjä vaatimuksia tai jos pyynnön täyttäminen olisi selvästi vastoin Suomen oikeusjärjestyksen perusteita. Kieltäytymisestä tai lisätietojen tarpeesta on ilmoitettava toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaiselle.

44 c §

Rajat ylittävien tiedoksianto- ja täytäntöönpanopyyntöjen menettelyistä

Toisen jäsenvaltion kilpailuviranomainen voi toimittaa tiedoksiantoa ja täytäntöönpanoa varten tiedot suomeksi, ruotsiksi tai sellaisella Euroopan unionin virallisella kielellä, josta on sovittu toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaisen ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston välillä, kun kyse on tiedoksiannosta, ja toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaisen ja Oikeusrekisterikeskuksen välillä, kun kyse on täytäntöönpanosta.

Pyynnön esittänyt toisen jäsenvaltion kilpailuviranomainen vastaa tiedoksiantoon ja täytäntöönpanoon liittyvistä kohtuullisista käännös-, työvoima- ja hallintokustannuksista sekä muista vastaavista lisäkustannuksista. Oikeusrekisterikeskus voi kattaa täytäntöönpanoon liittyvät kustannukset toisen jäsenvaltion kilpailuviranomaisen puolesta keräämällä seuraamusmaksu-, sakko- tai uhkasakkomaksuilla. Oikeusrekisterikeskus voi täytäntöönpanokustannusten kattamiseksi vähentää täytäntöönpanokulut ennen varojen tilitystä pyytävän jäsenvaltion viranomaiselle.

44 d §

Rajat ylittäviä tiedoksianto- ja täytäntöönpanopyyntöjä koskevat riidat

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tiedoksiantomenettelyssä tapahtuneesta virheestä voi tehdä hallintokantelun. Kilpailu- ja kuluttajaviraston 44 a §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitetusta päätöksestä saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

Tiedoksi annettavan päätöksen tai muun Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 ja 102 artiklan soveltamiseen liittyvän asiakirjan, täytäntöön pantavan päätöksen sekä 44 b §:ssä tarkoitetun vakiolomakkeen laillisuutta koskevat väitteet ratkaistaan pyynnön esittäneessä jäsenvaltiossa soveltaen kyseisen jäsenvaltion lainsäädäntöä.

45 §

Väliaikais määräykset

Jos välittömästi todetaan, että kilpailunrajoituksen soveltaminen tai toimeenpaneminen voi aiheuttaa vakavaa ja peruuttamatonta haittaa kilpailulle, Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi antaa väliaikaisen määräyksen kilpailunrajoituksen lopettamiseksi.

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

Kilpailu- ja kuluttajaviraston antama väliaikainen määräys on voimassa määräajan, joka voi olla enintään vuoden mittainen. Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi erillisellä päätöksellä jatkaa määräaikaisen väliaikaismääräyksen voimassaoloa enintään vuodeksi kerrallaan, jos määräajan jatkaminen on tarpeen. Kilpailu- ja kuluttajaviraston on kumottava antamansa väliaikaismääräys välittömästi, kun määräykseen ei ole enää aihetta.

Ennen kuin Kilpailu- ja kuluttajavirasto antaa väliaikaisen määräyksen, sen on varattava elinkeinonharjoittajalle tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymälle tilaisuus tulla kuulluksi, jollei asian kiireellisyydestä tai muusta erityisestä syystä muuta johdu.

46 §

Uhkasakko

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi asettaa tämän lain nojalla asettamansa ehdon tai antamansa määräyksen, kiellon tai velvoitteen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi markkinaoikeus.

Markkinaoikeus voi asettaa tässä laissa tarkoitettuna määräyksen, ehdon, kiellon tai velvoitteen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi markkinaoikeus.

Edellä 5 tai 7 §:n taikka Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 tai 102 artiklan rikkomiseen tai rikkomisen selvittämiseen taikka tämän lain 9, 9 a, 10, 33–35 tai 45 §:ssä tarkoitettuna kiellon, päätöksen tai määräyksen noudattamatta jättämiseen liittyvän uhkasakon suuruus on määritettävä suhteessa elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän keskimääräiseen päivittäiseen maailmanlaajuiseen kokonaisliikevaihtoon uhkasakon asettamista koskevan päätöksen tekoajankohtaa edeltävältä tilikaudelta. Muilta osin uhkasakkoon sovelletaan, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

Uhkasakkoa ei kuitenkaan saa asettaa luonnolliselle henkilölle 33 §:n 2 momentissa säädetyn tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi eikä luonnolliselle henkilölle 34 §:n mukaiseen kuulemiseen saapumisen varmistamiseksi. Uhkasakko voidaan kuitenkin asettaa elinkeinonharjoittajalle ja elinkeinonharjoittajien yhteenliittymälle sen varmistamiseksi, että niiden edustaja saapuu 34 §:n mukaiseen kuulemiseen.

47 §

Seuraamusmaksun täytäntöönpano

Oikeusrekisterikeskus huolehtii 12 ja 37 a §:n nojalla annettujen lainvoimaisten seuraamusmaksun määräämistä koskevien päätösten sekä 47 a §:n 2 ja 3 momentin nojalla annettujen lainvoimaisten päätösten täytäntöönpanosta.

Markkinaoikeuden on ilmoitettava Oikeusrekisterikeskukselle päätöksestään määrätä seuraamusmaksu.

Jos korkein hallinto-oikeus poistaa markkinaoikeuden määräämän seuraamusmaksun tai muuttaa sen määrää, korkeimman hallinto-oikeuden on ilmoitettava päätöksestään Oikeusrekisterikeskukselle.

Korkeimman hallinto-oikeuden on ilmoitettava Oikeusrekisterikeskukselle myös päätöksestään, jolla korkein hallinto-oikeus on ensimmäisenä asteena määrännyt seuraamusmaksun.

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

Oikeusrekisterikeskuksen on hakemuksetta palautettava seuraamusmaksu tai alentamista vastaava osa siitä, jos seuraamusmaksua koskeva päätös on kumottu tai jos määrätyn maksun määrä on alennettu.

Seuraamusmaksu pannaan täytäntöön ilman tuomiota tai päätöstä noudattaen, mitä verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään, ellei tässä laissa toisin säädetä.

47 a §

Elinkeinonharjoittajien yhteenliittymälle määrätyn seuraamusmaksun periminen

Jos yhteenliittymälle lainvoimaisella päätöksellä määrätyn seuraamusmaksun määrittämisessä on otettu huomioon yhteenliittymän jäsenten liikevaihtoa eikä yhteenliittymä pysty maksamaan seuraamusmaksua, yhteenliittymän on vaadittava seuraamusmaksun maksamiseksi osuuk- sia yhteenliittymän jäseniltä.

Jos yhteenliittymä ei ole maksanut seuraamusmaksua kokonaisuudessaan vuoden kuluessa siitä, kun seuraamusmaksua koskeva päätös sai lainvoiman, Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi **esittää markkinaoikeudelle päätettäväksi** maksamatta olevan osan perimisestä miltä tahansa niistä yhteenliittymän jäsenistä, jotka ovat olleet edustettuina yhteenliittymän **hallituksessa tai muussa päätöksentekokoelimestä rikkomispäätöksen tekohetkellä. Päätöksentekokoelimestä tarkoitetaan toimitusjohtajaa, hallitusta sekä muita yhteenliittymän säännöissä määriteltyjä päätöksentekokoe- liä.** Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi kuitenkin **tehdä esityksen ja markkinaoikeus päätöksen** jo ennen kuin vuosi on kulunut lainvoiman saamisesta, jos seuraamusmaksun perintä on ulosoton hakemisen johdosta päättynyt ulosottokaaren (705/2007) mukaiseen estetodistukseen. Jos Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei tee **esitystä tai markkinaoikeus päätöstä** maksamatta olevan osan perimisestä yhteenliittymän jäseniltä, Oikeusrekisterikeskus jatkaa seuraamusmaksun perimistä yhteenliittymältä.

Jos seuraamusmaksua ei saada perittyä kokonaisuudessaan 2 momentissa tarkoitetuilta yhteenliittymän jäseniltä vuoden kuluessa 2 momentin mukaisen päätöksen lainvoiman saamisesta, Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi **esittää** seuraamusmaksun maksamatta olevan osan perimistä miltä tahansa niistä yhteenliittymän jäsenistä, jotka ovat toimineet markkinoilla, joilla rikkominen tapahtui. Jos 2 momentin nojalla on **tehty perimistä koskeva päätös eikä Kilpailu- ja kuluttajavirasto esitä** perimisestä tämän momentin nojalla, Oikeusrekisterikeskus jatkaa seuraamusmaksun perimistä 2 momentin nojalla tehdyssä **lainvoimaisessa päätöksessä** mainituilta jäseniltä. **Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi jättää esittämättä maksamatta olevan yhteenliittymän seuraamusmaksun perimistä 2 ja 3 momentin perusteella erityisesti, jos maksamatta olevan seuraamusmaksun määrä on vähäinen, jäsenelle on myönnetty seuraamusmaksusta vapautuminen tai seuraamusmaksun alennus taikka jos perintä johtaisi jäsenen liiketoimintaedellytysten menettämiseen.**

~~Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei kuitenkaan saa päätöksellään määrätä~~ Seuraamusmaksun maksamatta olevaa osaa **ei saa esittää eikä määrätä** perittäväksi niiltä yhteenliittymän jäseniltä, jotka osoittavat jättäneensä panematta täytäntöön rikkomista koskevan yhteenliittymän päätöksen ja olleensa joko tietämättömiä kyseisestä päätöksestä tai vetäytyneensä siitä aktiivisesti ennen rikkomista koskevien Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvitysten aloittamista.

Kun 2 ja 3 momentin nojalla tehdään esitys tai päätös, huomioon **otetaan** yhteenliittymän jäsenten **suhteellinen koko** sekä pienten ja keskisuurten yritysten tilannesekä **1 momentin perusteella jäsenen jo mahdollisesti maksama osuus yhteenliittymälle määrätystä seuraamusmaksusta.** Kilpailu- ja kuluttajavirasto ottaa esitystä tehdessään lisäksi huomioon hallintolain 6 §:n oikeus-

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

periaatteet. Kun yhteenliittymän seuraamusmaksu perustuu vain lain 5 tai 7 §:n rikkomiseen, esitystä tai päätöstä tehtäessä otetaan huomioon lisäksi jäsenen myötävaikutus yhteenliittymän rikkomiseen sekä 2 momentin osalta aika, jonka jäsen on ollut kilpailurikkomuksen toteuttamisen aikana päätöksentekoaikana jäsen ja 3 momentin osalta aika, jonka jäsen on kilpailurikkomuksen toteuttamisen aikana toiminut markkinoilla, joilla rikkominen tapahtui. Yksittäisen elinkeinonharjoittajan vastuu yhteenliittymälle määrätystä seuraamusmaksusta ei saa yhdessä elinkeinonharjoittajalle samasta rikkomuksesta määrätyn seuraamusmaksun kanssa ylittää 13 a §:n 1 momentissa säädettyä enimmäismäärää.

Jos yhteenliittymälle määrätyn seuraamusmaksun määrittämisessä on otettu huomioon yhteenliittymän jäsenten liikevaihtoa, seuraamusmaksu on perittävä kokonaisuudessaan:

- 1) viiden vuoden kuluessa siitä, kun markkinaoikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden tekemä yhteenliittymän seuraamusmaksupäätös on saanut lainvoiman; tai
- 2) kahden vuoden kuluessa siitä, kun markkinaoikeuden 2 tai 3 momentin nojalla tekemä päätös sai lainvoiman, jos tämä aika on 1 kohdassa tarkoitettua aikaa pidempi.

49 a §

Muutoksenhaku markkinaoikeuteen

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen. Muutoksenhakuun sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä. Kilpailu- ja kuluttajaviraston 9, 10, 11, 30 c, 33 ja 45 §:n nojalla antamaa päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei markkinaoikeus määrää toisin. Valitus Kilpailu- ja kuluttajaviraston 45 §:n nojalla tekemästä väliaikaismääräyspäätöksestä on käsiteltävä kiireellisenä.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla, kun asia koskee 26 §:n 1 momentin nojalla tehtyä päätöstä yrityskauppailmoituksen olennaisesta puutteellisuudesta tai 37 §:n 5 momentin nojalla tehtyä päätöstä virka-avun antamisesta. Yrityskaupan ilmoittaja ei saa hakea muutosta valittamalla 25 §:n nojalla annetusta päätöksestä, jolla yrityskaupan ilmoittajan esittämät ehdot on määrätty noudatettaviksi.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla, kun asia koskee 35 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen toimittamista, 17 §:n 4 momentin nojalla annettua päätöstä 14–16 §:n edellytysten täyttymisestä tai 26 §:n 3 momentin nojalla annettua päätöstä käsitelymääräajan jatkamisesta.

49 b §

Muutoksenhaku korkeimpaan hallinto-oikeuteen

Markkinaoikeuden tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta ilman valituslupaa valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muutoksenhakuun sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Markkinaoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla, kun asia koskee 26 §:n 2 momentin nojalla annettua päätöstä määräajan pidentämisestä, 36 §:n 5 momentissa tarkoitettua tarkastusvaltuuden myöntämistä tai 45 §:n mukaista väliaikaista määräystä.

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2021 vp

Markkinaoikeuden päätöstä on valituksesta huolimatta noudatettava, jollei korkein hallinto-oikeus toisin määrää. Edellä 9 a §:ssä tarkoitettuja rakenteellisia korjaustoimenpiteitä koskevaa, 12 tai 37 a §:ssä tarkoitettuja seuraamusmaksuja koskevaa taikka 47 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua päätöstä ei saa kuitenkaan panna täytäntöön ennen kuin päätös on saanut lainvoiman.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 9 a, 13 ja 13 a–13 f §:ää ei sovelleta ennen tämän lain voimaantuloa päättyneisiin kilpailunrajoituksiin.

Tämän lain 19 §:ää ei sovelleta ennen tämän lain voimaantuloa Kilpailu- ja kuluttajavirastossa vireille tulleisiin asioihin.

Tämän lain 29 §:ää ei sovelleta Kilpailu- ja kuluttajaviraston ennen tämän lain voimaantuloa markkinaoikeudelle tekemiin yrityskaupan kieltämistä koskeviin esityksiin.

Tämän lain 37 a §:ää ei sovelleta ennen tämän lain voimaantuloa toteutettuihin mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettuihin menettelyihin.

Tämän lain 47 a §:ää ei sovelleta ennen tämän lain voimaantuloa elinkeinonharjoittajien yhteenliittymille määrättyjen seuraamusmaksujen perimiseen tilanteissa, joissa seuraamusmaksun määrittämisessä on otettu huomioon yhteenliittymän jäsenten liikevaihtoa ja seuraamusmaksun perusteena oleva kilpailunrajoitus on päättynyt ennen tämän lain voimaantuloa.

Tämän lain voimaan tullessa markkinaoikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa vireillä olevat asiat käsitellään loppuun noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 19.5.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juhana Vartiainen kok
varapuheenjohtaja Hanna Kosonen kesk
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Mari Holopainen vihr
jäsen Pia Kauma kok
jäsen Riitta Mäkinen sd
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Joakim Strand r
jäsen Hussein al-Tae sd
jäsen Veikko Vallin ps
jäsen Tuula Väätäinen sd
jäsen Johannes Yrttiaho vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen